

Täysistunto

Torstai 24.10.2019 klo 15.59—19.55

6. Lakialoite laeiksi työntekijän eläkelain 98 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja maatalousyrittäjän eläkelain 85 §:n, merimieseläkelain 102 §:n ja yrittäjän eläkelain 90 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2019 vp Kimmo Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 7. asiasta. Myönnän ensin puheenvuorot aloitteiden tekijöille, edustajalle Kiljunen ja sitten edustajalle Elo-
maa.

Keskustelu

17.38 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajat ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee, kiitos vuonna 1995 hyväksytyn työeläkeindeksin — kansankielellä sitä kutsutaan taitetuksi indeksiksi. On hyvä muistaa, että työeläke on Suomessa lakisääteinen vanhuuseläke. Kansaneläke ja takuueläke, joista täällä myöskin paljon puhutaan ja on syytäkin puhua, ovat perusturva. Varsinainen vanhuuseläke Suomessa on ansiosidonnainen työeläkejärjestelmä. 98 prosenttia kaikista yli 65-vuotiaista saa työeläkettä.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt täällä käsittelyssä tekemämme lakialoite 7/2019, jonka ideana on kumota tämä taitettu indeksi ja palauttaa puoliväli-indeksi, joka oli siis voimassa silloin 1995 ennen taitetun indeksin käyttöönottoa. Lakialoite kuitenkin esittää sen indeksirakennetta sikäli muutettavaksi, että kaksi kolmasosaa siitä korotusvarasta olisi eurokorotuksia ja kolmasosa olisi tätä niin sanottua perinteistä prosenttikorotusta. Tällä tähdätään siis siihen, että tämä kaventaisi tuloeroja, mikä on myöskin hallitusohjelman mukaista toimintaa tässä suhteessa. Ajatuksena on myöskin, jotta saisimme käsityksen, miten tämä uusi indeksijärjestelmä toimisi, että se säädettäisiin ensi vaiheessa kymmenen vuoden määräajaksi, jolla saataisiin siitä kokemuksia sekä itse eläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyysnäkökulmasta että eläkkeiden kehittymisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun tässä salissa keskustellaan taitetun indeksin kumoamisesta. Tämä on kolmas kerta. Ensimmäisen kerran tästä käytiin lähetekeskustelu vuonna 1997 kansanedustaja Seppo Kanervan tekemän aloitteen pohjalta. Se eteni valiokuntaan, mutta kyseinen erityisvaliokunta ei ottanut sitä koskaan käsittelyyn. Toisen kerran tässä salissa keskusteltiin taitetun indeksin kumoamisesta asiasta tehdyn kansalaisaloitteen pohjalta keväällä 2016. Kansalaisaloite oli saanut 85 000 allekirjoitusta — siihen mennessä se oli muuten kaikista teemoista ja aiheista toiseksi eniten allekirjoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

tuksia saanut kansanaloite. Eduskunta ei kuitenkaan hyväksynyt sitä kansalaisaloitetta, hylkäsi sen. Seurasin hyvin, hyvin huolella sitä keskustelua tässä salissa ja muistan, että täällä oli ainoastaan kaksi edustajaa, jotka olivat valmiita indeksin korjaamiseen ja puoliväli-indeksin palauttamiseen: edustajat Sari Tanus ja edustaja Jukka Gustafsson. He olivat ainoat, jotka olivat valmiita nimenomaan toimimaan siihen suuntaan, että tämä puoliväli-indeksi tulisi käyttöön. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tosin teki vastalauseen, jossa tähdättiin eläkeläisten köyhyyspoliittiseen ohjelmaan, ja osittain sen helmiähän me nyt nautimme, kun tarkastelemme tätä nykyistä hallitusohjelmaa.

Minä kuitenkin arvostan, että meillä on täällä tänään kaksi lakialoitetta taitetun indeksin kumoamisesta. En tiedä, onko ihan koko perussuomalaisten eduskuntaryhmä sitä ollut al-lekirjoittamassa, mutta iso joukko. Lähestyin perussuomalaisia myöskin tällä yhteisellä aloitteella — meitä on kymmenen kansanedustajaa eri puolueista tämän aloitteen takana, jota minä tässä parhaillani esittelen — mutta perussuomalaiset eivät halunneet tähän liittyä vaan tekivät oman aloitteensa. Hyvä niin, erinomaista on sekin. Haluaisin kuitenkin muistuttaa, että pari vuotta sitten kun täällä salissa keskusteltiin taitetusta indeksistä, niin perussuomalaiset hylkäsivät silloin tehdyn kansalaisaloitteen yksimielisesti. [Toimi Kankaanniemi: Kuten kaikki muutkin!]

Arvoisa puhemies! Eläkkeensaajilla on myöskin toinen ominaispiirre: se on se väestöryhmä, jonka etuuksia on viimeisen 25 vuoden aikana heikennetty enemmän kuin minkään toisen väestöryhmän. Viimeisen 25 vuoden aikana on heikennetty erityyppisesti ikäihmisten, eläkkeensaajien etuuksia. Nyt meillä on ensimmäisen kerran muutos, kun katsotaan tätä Rinteen hallituksen ohjelmaa. Ensimmäisen kerran meillä on hallitus, joka on oikaisemassa tätä kierrettä ja on nimenomaan kohdentamassa toimenpiteitä ikäihmisten hyväksi. Tässä on aito näkökulmamuutos. Edellinen Sipilän hallitus omassa ohjelmassaan piti ikäihmisiä, väestön ikääntymistä suurimpana taloudellisen kilpailukyvyyn esteenä suomalaisessa yhteiskunnassa. Suurimpana heikkoutena suomalaisessa yhteiskunnassa, Sipilän hallitusohjelman ensimmäisellä sivulla näkyy, oli väestön ikääntyminen. Rinteen hallitusohjelmassa sanotaan täysin päinvastoin: ikääntyneet ihmiset ovat voimavara Suomelle, kenenkään ei pidä pelätä vanhenemista. Siihen on myöskin ohjelma, joka näkyy selkeästi hoitajamitoituksesta, vanhusasiavaltuutetusta, kiireellisesti lääkärin vastaanotolle pääsystä, tuhannesta lääkäristä ja niin edelleen. On konkreettisia ehdotuksia, joilla pyritään nyt ikäihmisten asemaa parantamaan, ja on siellä myöskin ehdotus siitä, että eläketurvaan, kaikkein pienimpiin eläkkeisiin eli takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehdään korotukset. Tässä budjettiesityksessähän me näemme sen. Ensimmäinen askel sillä tiellä on, että 50 euroa takuueläkkeeseen ja 34 euroa kansaneläkkeeseen, jolloin valtion budjetin kautta pyritään [Toimi Kankaanniemi: Vähän vanhoja muistetaan!] nimenomaan nyt sitten näihin pienimpiin eläkkeisiin pääsemään kiinni.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on syytä muistaa se, että takuueläke ja kansaneläke eivät ole Suomessa vanhuuseläkkeitä. 80 prosenttia täyttä kansaneläkettä saavista eli takuueläkeläisistä on alle 65-vuotiaita ihmisiä. Meillä on enemmän täyttä kansaneläkettä saavia alle 40-vuotiaita kuin yli 65-vuotiaita. On tärkeätä, että näihin kaikkein haavoittuvimpiin eläkkeisiin — työkyvyttömyyseläkkeeseen, josta on kysymys — siirretään voimavaraa ja panostetaan, mutta se ei ratkaise tätä ongelmaa eläkkeensaajien köyhtymisestä, tulotason tietoisesta laskemisesta, jonka nimenomaan vanhuuseläkejärjestelmässä, työeläkejärjestelmässä, oleva indeksi aiheuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Arvoisa puhemies! Miksi meillä aikoinaan otettiin taitettu indeksi käyttöön? Mikä siihen oli syynä? Siihen oli syynä silloinen tilanne, ei ainoastaan laman jälkeinen tilanne vaan ennen kaikkea väestöennusteet, jotka kertoivat, että seuraavan 10—15 vuoden aikana suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, eläkepomme uhkaa suomalaista eläkejärjestelmää ja meidän on tehtävä jotakin. Lakiteksti sanoo suoraan, että tämän taitetun indeksin tehtävänä on laskea eläketasojen varmistamiseksi eläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyys. Se on ollut sen tavoitteena nyt lähes neljännesvuosisadan. Mitä on tapahtunut? On tapahtunut se, että eläkemeno meillä ovat kaksinkertaistuneet 13 miljardista eurosta 27 miljardiin euroon — puhun siis työeläkkeistä — ja eläkerahastot, joiden tehtävänä oli nimenomaan turvata se tilanne, että kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, niin meillä on voimavaraa purkaa tarvittaessa niitä rahastoja, ovat kasvaneet 36 miljardista eurosta tämän päivän 205 miljardiin euroon. Eläkerahastot olivat 38 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 95, nyt käytännössä jo 100 prosenttia. Räjähdysmäisen nopea kasvu, keskimäärin 8 miljardia euroa vuodessa vuodesta 95 vuoteen 2019. Eläkerahastot ovat kasvaneet vuoteen 2015 mennessä täysin koskemattomina — täysin koskemattomina, koska työeläkemeno olivat pienemmät kuin työeläkemaksut. Sen jälkeen keskimäärin vuosittain on 800 miljoonaa euroa käytetty korkotuloista eli siitä 8 miljardin euron kasvusta, minkä rahastot ovat saaneet aikaiseksi.

Nyt on laskelma siitä — Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Mikko Kautto on tämän laskelman tehnyt — että tämä puoliväli-indeksin palauttaminen tarkoittaisi sitä, että vuonna 2030 eläkemenot olisi miljardi euroa korkeampi kuin käyttämällä tätä puhdasta taitettua indeksia. Arkikielellä se tarkoittaa sitä, että siinä vaiheessa, kun on oletettavaa, että rahastot kasvavat edelleenkin 8 miljardia euroa vuosittain keskimäärin, niin ne kasvavatkin vain 7 miljardia euroa. Ehkä on ihan hyvä muistutuksena katsoa, mikä juuri nyt on tilanne. Vuodenvaihteessa työeläkkeisiin tulee 1,2 prosentin indeksikorotus, joka tarkoittaa eläkemenoihin noin 300:aa miljoonaa euroa. Viime vuoden lopusta tähän päivään eläkerahastot ovat kasvaneet 193 miljardista eurosta 205 miljardiin euroon eli yli 12 miljardia euroa. Nämä ovat ne suhteet, millä me toimimme. Meillä on valtava voimavara käytettävissä, ja nyt tällä lakialoitteella tähdätään siihen, että me käytämme [Puhemies koputtaa] niitä eläkerahastoja siihen, mihin ne on tarkoitettukin, eli eläkkeisiin. Sen takia toivon hyvää käsitteilyä tälle asialle.

17.49 Ritva Elomaa ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten talousvaikeudet ovat yleistyneet hälyttävää tahtia viime vuosien aikana. Ongelmia on kaikissa väestöryhmissä, mutta pienituloisten eläkeläisten tilanne on erityisen vakava. Eläkeläisten keskuudessa yleistyneet maksuhäiriömerkinnät antavat vahvan signaalin, että jotain on pahasti pielessä. Yksi keskeinen syy tähän on se, että eläkkeiden korotukset eivät ole pysyneet elinkustannusten nousun vauhdissa, ja tämä tilanne on jatkunut pitkään. Perussuomalaiset ovat esittäneet moneen kertaan pienituloisten eläkeläisten aseman parantamista, ja tulevassa varjobudjetissa tämäkin tulee näkymään vahvasti. Tästä johtuen päätin laatia tänään keskustelussa olevan lakialoitteen puoliväli-indeksin palauttamisesta.

Tällä hetkellä voimassa on taitettu indeksi, jossa eläkkeiden hintatason muutoksen painoarvo on 80 prosenttia ja ansiotason muutoksen painoarvo 20 prosenttia. Nykyiseen käytäntöön siirryttiin vuonna 1996, ja päätöksen taustalla oli eläkemenojen hillitseminen. Muutoksen seuraukset ovat nähtävissä nyt. Eläkeläisköyhyys on lisääntynyt tuntuvasti. Eläkkeiden riittämistä on peilattava arjen tosiasiallisiin menoihin. Ruoka, lääkkeet ja asu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

minen, sähkölaskut mukaan lukien, ovat kallistuneet vuosi vuodelta, ja tilanne on päätynyt siihen pisteeseen, että pienituloisimmat eläkeläiset ovat vaikeuksissa. Viesti on selvä: taitettuun indeksiin nojaavat korotukset eivät riitä turvaamaan eläkeläisille riittävää ostovoimaa pitkässä juoksussa, ja eläkkeiden kehitys ei pysy palkkakehityksen perässä.

Työeläkkeen tarkoitus on turvata tietty työuran ansioihin perustuva tulotaso työeläkkeensaajille, mutta tällä hetkellä Eläketurvakeskuksen mukaan peräti 40 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euroon kuukaudessa. Sillä pärjääminen on todella haastavaa, jos mahdollistakaan tämän päivän hinnoilla. Miettikää, ketkä meistä tulisivat toimeen tällä 1 250 eurolla.

Puoliväli-indeksissä hinta- ja ansiotason muutosten painoarvo on 50 prosenttia maksussa olevaa eläkettä tarkistettaessa. Tämä olisi oikeudenmukaisempi tapa määrittää eläkkeiden taso vastaamaan tosielämän kustannuskehitystä. Esitän aloitteessa puoliväli-indeksin soveltamista kaikkiin työeläkkeisiin aina 1 500 euroon saakka. Tarkoituksena on erityisesti pienituloisten eläkeläisten taloudellisen tilanteen parantaminen. Totta kai voisi ajatella, että yläkatto voitaisiin nostaa 2 000—2 500:aankin, mutta pitää ajatella, että varsinkin nämä aivan pienituloiset työeläkkeellä olevat ovat todella suuressa ahdingossa nyt.

Aloitteeni sai vahvan tuen perussuomalaisilta kansanedustajilta, ja se on linjassa puolueemme ajaman sinivalkoisen ja oikeudenmukaisen politiikan kanssa. Toivon, että eläkeläisköyhyys hetkauttaa myös hallituksessa ja siellä ryhdytään toimiin eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja eläkeläisten ostovoiman turvaamiseksi. Takuueläkkeiden nimelliset korotukset eivät riitä, ja tarvitaan kovempia toimia, kuten tämä ehdottamani indeksiuudistus.

Edustaja Kiljunen on myös lakialoitteellaan nostanut tämän eläkeläisten tilanteen vahvasti esille, ja kiitän häntä siitä. Totean myös, että historian aikana me perussuomalaiset olemme olleet hallituksessa kaksi vuotta, ja tämä hallitustaakka ei ole kovin suuri, sillä meidän emme ole hallituksessa enää. Toiset eivät halunneet meitä, ja tilanne tuli sellaiseksi, että siellä tuli asioita, joita emme olisi hyväksyneetkään. Me esitimme omat esityksemme, ja niitä ei haluttu toteuttaa. Joten syntilistä meidän kohdallamme on hieman pienempi kuin esimerkiksi SDP:n, joka on ollut historian valossa erittäin usein hallituksessa ja myös oli tuomassa tämän taitetun indeksin — joka on voimassa tälläkin hetkellä — nykypäivään, eli se on nyt ollut voimassa vuodesta 96. — Kiitos.

17.54 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Hyvät kuulijat! Olen erittäin iloinen, että lakialoitteet puoliväli-indeksin käyttöönotosta ovat vihdoinkin täällä salissa keskustelussa. Vain kolme vuotta sitten kävimme keskustelua Senioriliikkeen alulle panemasta ja yli 80 000 kansalaisen allekirjoittamasta kansalaisaloitteesta, joka vaati työeläkeindeksin muuttamista palkkatasoindeksiksi. Siis vaadittiin taitetun indeksin poistamista.

Kolme vuotta sitten aloite ei edennyt, ja minun täytyy nyt edustaja Kiljuselle vähän tarkentaa paikalla olleena, [Leena Meri: Hyvä!] että minun lisäkseni yksikään toinen kansanedustaja ei nähnyt muutosta tarpeelliseksi, ei ainakaan niin, että olisi sen ääneen sanonut tässä salissa. [Toimi Kankaanniemi: Totta on näin!] Tein tuolloin aloitteen käsittelyn aikana myös niin sanotun kompromissiesityksen, jossa esitin taitetun indeksin muuttamista nimenomaan puoliväli-indeksiksi. [Juho Eerola: Se on hyvä niin!] Tätäkään esitystä ei kuitenkaan kannatettu. Esitin tuolloin myös lausumaa, jossa hallitusta edellytettiin ryhtymään toimiin, siis aloittamaan eri osapuolten kanssa neuvottelut pienten työeläkkeiden tason korottamiseksi. Sekään esitys ei valitettavasti tuolloin edennyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Suomen Senioriliikkeen varapuheenjohtajana haluan nyt muistuttaa, mistä on kyse. Ei ole kyse jostain teknisestä muutoksesta, ei vaalikampanjasta tai äänestäjien kosiskelusta. On kyse siitä, että valtava joukko suomalaisia eläkeläisiä on vuosien ajan saanut tulla toimeen paljon pienemmällä eläkkeellä kuin heillä olisi ilman taitetun indeksin käyttöönottoa. Joidenkin kohdalla se valitettavasti tarkoittaa selviytymistä köyhyysrajoilla, kituuttamista päivästä toiseen. Ymmärrän oikein hyvin eläkeläisten ärtymyksen ja kiukun. He ovat ihmisiä, jotka ovat rakentaneet suomalaista yhteiskuntaa, maksaneet veronsa ja eläkemaksunsa. Keskimääräistä 1 500 euron työeläkettä nauttivaa seniorikansalaista voi ymmärrettävästi harmittaa suuresti, kun hän lukee eläkerahastojen paisumisesta nyt jo lähes 10 miljardin vuosivauhdilla, ainakin 7—8 miljardin. Rahastojen arvo on nyt jo huimat 207 miljardia euroa.

Kun päätös taitetusta indeksistä tehtiin, Suomi oli ollut monta vuotta suuressa lamassa, joka oli saanut meidät kuilun partaalle. Vuodesta 90 vuoteen 1995 valtionvelka oli räjähtänyt 9,5 miljardista yli 60 miljardiin euroon, oltiin paniikissa. Lipposen hallitus otti käyttöön taitetun indeksin. Valtionvelka oli tuolloin siis 60 miljardia ja eläkerahastoissa oli alle 40 miljardia. Nyt yli 20 vuotta myöhemmin valtionvelka on reilut 100 miljardia euroa mutta eläkerahastot ovat jo yli 200 miljardia euroa. 20 vuotta on puhuttu, että eläkevarat hupe-nevat eivätkä tulevat sukupolvet saa koskaan eläkkeitään. Siitä on tullut totuus, jota edelleen ruokitaan, ja syytä tähän on vaikea ymmärtää. Kun rahastojen arvo oli 40 miljardia, 5 prosentin tuotto tarkoitti 2:ta miljardia vuodessa. Nyt kun rahastojen arvo on yli 200 miljardia, kasvaa rahasto samoilla prosenteilla jo 10 miljardia euroa vuodessa — viime vuosina ainakin lähes tätä.

Valtion velkaantumisesta puhutaan tässä salissa lähes joka päivä. Kukaan ei kuitenkaan muista mainita, että samanaikaisesti, kun lainaamme rahaa pitääksemme huolta muun muassa eläkeläisistämme, ovat eläkerahastot kasvaneet 2,5-kertaisella vauhdilla valtionvelkaan nähden. Usein puhutaan 600—700 miljardin eläkevastuista. Luku on teoreettinen. Jatkossakin valtaosa eläkemenoista rahoitetaan eläkemaksuilla ja niitä voitaisiin rahoittaa enemmän myös rahastojen tuotoilla. Tuo 700 miljardia tarvittaisiin, jos me kaikki päättäisimme jäädä eläkkeelle yhtä aikaa eikä kukaan enää tekisi töitä.

Indeksikeskusteluun on tarkoituksellisesti sotkettu mukaan myös kansan- ja takuueläkkeet. Puhutaan kuitenkin täysin eri asioista. Työeläke on ansiosidonnainen, kansaneläke ei. Työeläke maksetaan eläkerahastoista, kansaneläke budjetista. Väitettäessä, että indeksimuutos olisi epäoikeudenmukainen ja tekisi eläkeläisistä rikkaita, kannattaa muistaa, että Suomessa satojatuhansia eläkeläisiä elää köyhyysrajan alapuolella tai sen tuntumassa. Toisaalta on kuitenkin hyvä, että indeksikeskustelu on nostanut esille pelkällä kansaneläkkeellä sinnittelevät eläkeläiset. Lisärahat alimpien eläkkeiden korottamiseen voisivat löytyä osittain vaikkapa niistä verotuloista, jotka saadaan, kun työeläkkeet kasvavat.

On hämmentävää, ettei ole olemassa laskelmia siitä, minkälaiset vaikutukset indeksimuutoksella olisi kansantalouteen. Pitäisi olla helposti laskettavissa, kuinka paljon uusia työpaikkoja syntyisi, jos eläkeläisten ostovoima kasvaisi ja he saisivat heille tarkoitettut eläkesäästöt siihen käyttöön, mihin ne on säästetty. Syntyisi ostovoimaa, työpaikkoja, verotuloja, säästyisi asumistuki- ja muita sosiaalimenoja, menoja, joita nyt rahoitetaan osin lainarahalla. Mikä tärkeintä, eläkeläiset saisivat sen toimeentulon, joka heille kuuluu. He ovat tehneet työnsä ja rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin.

On selvää, että pienituloisimpia eläkeläisiä ajatellen tasokorotuksia eläkkeisiin tulee tehdä reilusti. Eläkeläisköyhyys on saatava poistettua. Kaikkia työeläkettä saavia eläkeläi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

siä koskevaa, taitetun indeksin poistavaa lakialoitetta esitetään alkuun kymmenen vuotta kestäväksi. Kymmenen vuotta on riittävän pitkä aika nähdä, miten indeksi vaikuttaa, ja samalla riittävän lyhyt aika, jotta kehitykseen voidaan reagoida.

Kaksi vuotta sitten taitetun indeksin poistoa vastustettiin muun muassa siksi, että se suosisi suuria eläkkeitä saavia. Toiseksi moitetta tuli siitä, etteivät pienimpiä eläkkeitä saavat hyötyisi muutoksesta. On selvää, että jos ei saa työeläkettä, ei voi myöskään hyötyä työeläkeindeksin muutoksesta. Nyt esitetyssä mallissa on huomioitu myös pienimpiä työeläkkeitä saavat, koska heidän eläkkeisiinsä korotus tulisi suhteellisesti suurempana kuin suuria eläkkeitä saavilla.

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että mahdollisimman moni salissa olija suhtautuu näihin lakialoitteisiin suurella vakavuudella ja antaa kannatusta. Indeksimuutos ei ole keneltäkään pois, se ei vaaranna nykyistä eläkejärjestelmää, mutta sen positiiviset vaikutukset niin eläkeläisten talouteen kuin koko yhteiskunnalle ovat merkittävät. [Puhemies koputtaa] Kannatan taitetun indeksin poistamiseen ja puoliväli-indeksin käyttöön ottamiseen tähtääviä lakialoitteita. Itse olen edustaja Kiljunen avaamassa lakialoitteessa mukana. Siitä aloitteesta hyötyisivät kaikki.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, puhemies Vanhanen tuossa hetki sitten lupasi debattia aiheesta, ja sen minä nyt avaen. Painakaa V-painiketta.

18.03 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ilmeisesti paikalla olevista edustajista ollut pisimpään kansanedustajana ja olen vastannut tuhansia kertoja kansalaisille, mitä Jukka teet meidän työeläkejärjestelmän korjaamiseksi ja eläkeläisten aseman parantamiseksi — siis tuhansia kertoja. Se on kivi, joka hiertää voimakkaasti kansalaisten, ikäihmisten keskuudessa. Ja sen ymmärrämme, niin kuin Kiljunen sanoi, että tämä nykyjärjestelmä lakisääteisesti köyhdyttää eläkeläisiä. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että tämä esitys, puoliväli-indeksi, on realistinen, oikeudenmukainen ja siihen on olemassa rahaa. Ja se nostaa ostovoimaa. Se ei ole keneltäkään pois. Se luultavasti sen kymmenen vuoden aikana toisi tuhansia työpaikkoja ostovoiman lisääntymisen myötä. [Puhemies koputtaa]

Kyllä nämä perusteet, mitkä kerkiää tässä minuutissa sanoa, jo riittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa. Pidetään tästä minuutista kiinni. Se oli mainio esimerkki.

18.04 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus piti puheenvuoron, joka oli täyttä asiaa, mutta sen sijaan edustaja Kiljunen muisteli asioita hieman valikoiden. Ensinnäkin se kansalaisaloite, joka täällä käsiteltiin maaliskuussa 17. Se sisälsi siirtymisen sataprosenttisesti palkkaindeksiin, ja heti. Se olisi ollut aika iso hyppy. Sen tähden edustaja Elomaan aloite on realistinen ja erinomaisen hyvä. Se suosii puhtaasti pienimpiä työeläkkeensaajia.

Sitten täytyy tietysti sanoa, että sosiaalidemokraatit ovat tämän vaalikauden lopussa — jos tämä eduskunta nyt istuu ja hallitus seisoo 2023 asti — vuodesta 1995 alkaen, jolloin tätä indeksiä heikensitte, olleet hallituksessa 20 vuotta ja vain 8 vuotta poissa. [Puhemies koputtaa] Perussuomalaiset ovat olleet 2 vuotta. Kummalla olisi ollut enemmän aikaa hoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

taa tämä asia kuntoon? [Jukka Gustafsson: Onks tämä nyt aika syytellä toisia? — Perussuomalaisten ryhmästä: Kiljunen aloitti!]

18.05 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän ei kai kuitenkaan kannata käydä pitkää keskustelua siitä, minkätyyppisiä aloitteita tästä taitetusta indeksistä on tehty tässä eduskunnassa. Niitä on tehty erittäin vähän. Niin kuin sanottu, nyt on tavallaan kolme lakialoitetta tehty ja yhden kerran täällä on ollut kansalaisaloite, jonka tehtävänä oli avata keskustelu taitetusta indeksistä, ja siinä suhteessa on tärkeitä huomioita, että meitä on täällä nyt yli 30 kansanedustajaa, jotka haluamme avata tämän keskustelun. Eli ihan turha oikeastaan on nyt mennä siihen sanomaan sitä, kuka on tehnyt mitään matkojen varrella. Liian vähän on tehty, ei ole huomattu sitä, että kyllä, 95 ongelmana oli se, että meidän eläkejärjestelmän rahoituksellinen kestävyys oli eläkepommein ja suurten ikäluokkien vuoksi hankalassa raossa.

Tänä päivänä Mercer Global Pension Indexin pohjalta kun arvioidaan maailman eläkejärjestelmiä, Suomen eläkejärjestelmä on yksi maailman parhaista. [Toimi Kankaanniemi: Totta!] Eli meillä eläkejärjestelmä voi hyvin, eläkkeensaajista merkittävä osa voi huonosti — ja nyt on kysymys siitä, että rahoja on säilötty [Puhemies koputtaa] noihin rahastoihin. Niitä täytyy ottaa nyt käyttöön, siihen käyttöön, mihin ne on tarkoitettu, [Puhemies koputtaa] eli eläkkeisiin. [Toimi Kankaanniemi: Mitä hallitus tekee?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Meri, ja sitten otetaan muitakin puolueita mukaan.

18.06 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti saan kanssa valtavasti postia tästä erityisesti pieni- ja keskituloisilta eläkeläisiltä, ja he ovat kovin huolissaan siitä, miten heidän rahat riittävät. Ja tietysti tähän olisi hyvinkin nopeita ratkaisuja, joita hallituspuolueet olisivat voineet vaikka tässäkin talousarviossa jo esittää. Lääkeomavastuun poisto vaikuttaa vielä paremmin verotukseen, asumisen kuluihin, koska ihmisiähän kiinnostaa se, mikä jää käteen. Se on heille sinänsä sama, mitä kautta se tulee.

Ja mielelläni näkisin, että tämä perussuomalaisten Elomaan aloite etenisi, koska tuossa Kiljunen aloitteessa on vähän tiettyjä ongelmakohtia. Mutta se minun täytyy sanoa, että kun edustaja Kiljunen aloitti tämän muistelemisen, niin nyt toivoisin, että kun teillä on sosiaali- ja terveysministerin salkku, jälleen kerran, ja te olette hallituksessa, niin puhukaa teidän ministerille. [Jukka Gustafsson: Näin teemme!]

18.07 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on juuri valmistunut sosiaali- ja terveysvaliokunnasta pieniä eläkkeitä koskeva korotusesitys: 50 euroa takuueläkkeeseen ja 34 euroa kansaneläkkeeseen. Ja haluan todeta edustaja Kiljuselle, kun te ette ollut viime vaalikaudella täällä, että ei se nyt niin mustaa kyllä ollut, silloin korotettiin kolme kertaa takuueläkettä, yhteensä 47 euron edestä.

Sitten vähän tämmöinen poliittisempi arvio tähän tilanteeseen. Minä ymmärrän näitä aloitteita hyvin, että täällä kannetaan huolta pienistä ja keskisuuristakin eläkkeistä, mutta haluan todeta sen, että 2016 Ylen eduskuntaryhmille tekemässä kyselyssä yksikään puolue ei kannattanut eläkeindeksin muuttamista. Ei yksikään puolue. Tämän sanon sen takia tässä yhteydessä, koska arvelen, että ei ole realismia, että tämä asia muuttuisi, vaikka täällä on tehty nytten kaksi aloitetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Sitten huomiona totean, että perussuomalaisien aloitteesta puuttui teidän puheenjohtajiston nimeä. En tiedä, [Puhemies koputtaa] onko se tarkoituksellista vai vahinko.

18.08 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisten toimeentulossa on oman käsitykseni mukaan tapahtunut tällä vuosikymmenellä muutoksia ja eläkeläisköyhyys on tosiasia. Meidän pitäisi analysoida yhdessä, mistä tämä johtuu. Totta kai kyseessä on ensisijaisesti eläkkeiden taso, sitten on eläkeläisten verotus eli verotuksen taso, ja sitten on eläkeläisten todellinen kulutus, eli jos arvioidaan, mihin eläkeläiset käyttävät rahansa, niin he käyttävät suhteellisesti palkansaajia enemmän asumiseen ja terveydenhuoltoon ja osassa maata myös liikenteeseen.

Tämä on iso kokonaisuus, ja tämä aloite on hyvä, ja itse olen sen periaatteellisesti kirjoittanut sen takia, että minulla säilyy puheoikeus ja ikään kuin oikeus jatkojalostaa näitä edustaja Kiljusen ja edustaja Elomaan tekemiä aloitteita.

Oma kantani on myös kokoomuksen kanta, eli kokoomus ehdottaa, että perustetaan parlamentaarinen korkean tason työryhmä, joka tutkii työeläkejärjestelmän kestävyys [Puhemies koputtaa] indekseineen, eläkeläisten todelliset kulut ja eläkeläisten verotuksen samalla kertaa. Silloin saamme kokonaiskuvan luotettavasti.

18.10 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin tämän edustaja Kiljusen lakiesityksen allekirjoittajana haluan muutaman sanan tähän asiaan sanoa.

Kaikista merkittävintähän olisi tietenkin se, että pienituloisten eläkeläisten tulotasoa nostettaisiin välittömästi. Elikkä tämä indeksihän ei pure heti välittömästi, koska sen vaikutus on pieni, mutta se korjaa sitten pitemmällä aikavälillä. Ja nyt on korjattu hallituksen toimesta jo takuueläkettä ja kansaneläkettä, joka tulee sieltä budjetin puolelta, ja tämä tulee sitten näistä työeläkerahastoista.

Hyvänä minä näen tässä Kiljusen esityksessä sen, että tässä kaksi kolmasosaa korotuksesta tulisi euromääräisenä, se nostaisi pienituloisen eläkettä välittömästi ja sitten yksi kolmasosaa tulisi prosenttiosuutena. Tämä on minusta semmoinen erittäin, erittäin hyvä ratkaisu. Ja sitten tämän kustannusvaikutus, niin kuin edustaja Kiljunen kertoi, [Puhemies koputtaa] on miljardin luokkaa. [Eduskunnasta: Kymmenen vuoden päästä!] — Niin, 10 vuoden päästä.

18.11 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin tyytyväinen, kun pääsin allekirjoittamaan nämä lakialoitteet. Allekirjoitin myös edustaja Kiljusen lakialoitteen, mutta se nimi katosi matkalla. [Kimmo Kiljunen: Harmi!] Se on oma tarinansa, se ei ollut minusta kiinni, mutta kummatkin allekirjoitin. Minä haluan edistää eläkeläisten toimeentuloa, [Kimmo Kiljunen: Oikein!] että he pärjäisivät tulevaisuudessa, kun kerta eläke on eläkeläisen ansiosidonnainen, millä pitäisi tulla toimeen.

Mutta sitten kun edustaja Kiljunen puhui siitä, kuka oli milloinkin paikalla: Kun katsotaan, niin 21.11.1995, kun taitettu indeksi äänestettiin, edustaja Kiljunen oli pois. Olisi kyllä kiva, että täällä olisi nytten hallituspuolueitten jäseniäkin enemmän — kun on hallituspuolueen jäsen tehnyt tällaisen hyvän lakialoitteen — keskustelemassa tässä, että miten tämä menisi nyt tulevaisuudessa eteenpäin.

Jatketaan sitten toisessa puheenvuorossa lisää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

18.12 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläisillä on huoli toimeentulosta, mikä liittyy siihen, että pakollisten menojen määrä on noussut koko ajan, ja kun tulot eivät kasva samassa suhteessa, niin totta kai siitä tulee ongelmia. Tämän kohtaamme lähes joka kerta, kun tapaamme eläkeläisiä tuolla turuilla ja toreilla.

Kokoomuksen kanta on ollut se, että pääasiallinen tapa korjata tätä toimeentulo-ongelmaa on verotuksen kautta, ja siinä itse asiassa onkin sellainen ongelma, että välillä 1 300 ja 3 600 euroa kuukaudessa eläkeläinen maksaa eläkkeestään enemmän veroa kuin vastaava palkansaaja. Mutta ongelma tietysti on se, että meillä on paljon eläkeläisiä, jotka ansaitsevat paljon vähemmän kuin tämän summan. Ja kuten edustaja Vehviläinen tuossa aikaisemmin totesi, itse asiassa täällä eduskunnassa on ollut käsittelyssä juuri tänään kansaneläkkeen täyttää määrää koskeva ja takuueläkkeen määrää koskeva korjaus, joka hiukan parantaa tätä tilannetta.

Kuten edustaja Eestilä [Puhemies koputtaa] tuossa aiemmin totesi, kokoomus kannattaa parlamentaarista työryhmää, joka esittäisi parannuksia eläkeläisten toimeentuloon.

18.13 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhumme nyt todella tärkeästä ja keskeisestä asiasta, kun puhumme eläkeläisten toimeentulosta.

Etuudet ovat hyvin tärkeitä, mutta haluaisin tuoda myös sen näkökulman, että myöskin palveluilla on aivan todella tärkeä osuus eläkeläisten ja ikääntyneen väestön elämässä. Aivan yhtä lailla meidän on saatava korotuksia varsinkin näiden pienituloisimpien eläkeläisten etuuksiin, mistä esimerkiksi edustaja Vehviläinen hyvin toi esille sen, että juuri tänään on meille tullut sähköposti — itsellenikin tuli tiedote siitä — että pienimpiin eläkkeisiin on tulossa korotuksia. Tämä on meille keskustassa erityisen tärkeää, että nyt takuueläkkeeseen ja kansaneläkkeeseen saamme korotukset.

Mutta sitten tämä täytyy myös muistaa, että hallitus monella tavalla parantaa eläkeläisten palveluita ja on myöskin sitoutunut ohjelmassaan siihen, että asiakasmaksulaki uudistetaan. Asiakasmaksut ovat monelle eläkeläiselle hyvin suuri menoerä, [Puhemies koputtaa] ja ne aiheuttavat osaltaan eläkeläisköyhyyttä.

18.15 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Parlamentaarinen työryhmä on varmasti todella kannatettava. Toisaalta on hienoa, että perussuomalaisilta on myös tullut tämäntyylinen lakialoite.

Mutta niin kuin tiedämme, pelkkä indeksimuutos pieniin eläkkeisiin ei todellakaan riitä, vaan toivoisin, että tuo lausuma, jota jo viime kaudella esitin, voisi tällä kaudella edetä sillä tavalla, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, toisin sanoen eri osapuolten kanssa neuvotteluihin pienten työeläkkeiden tason korottamiseksi, koska sellaista todellakin tarvitaan.

Muutamia muita lukuja tässä ihan mielenkiinnosta: jos ajattelemme, että valtion ensi vuoden budjetti on hieman yli 57 miljardia euroa ja valtion velka on jo yli 100 miljardia euroa, ja sitten jos ajatellaan, että nämä suuret hävittäjäinvestoinnit ovat 10 miljardia euroa, niin tämä valtavan suurelta kuulostava summa, lähes sen suuruinen summa, saadaan noista 207 miljardista eurosta, [Puhemies koputtaa] eläkerahastojen tuotoista, vuosittain.

18.16 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan myöskin tätä edustaja Kiljusen tekemää lakialoitetta ja olen sen allekirjoittanut. Tässä edellä on jo perusteltu hyvin, että rahat kyllä riittäisivät taitetun indeksin kumoamiseen ja puoliväli-indeksin toteuttamiseen, mutta on kiinnostavaa pohtia, miksi oikeastaan näitä varoja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

kerätään tuollaisia valtavia summia noihin rahastoihin, kun tarkoituksena ei näytä olevan niiden tai edes niiden tuottojen käyttäminen eläkeläisten hyväksi.

Keksin äkkiä kolme syytä:

Ensinnäkin Emu-kriteerit. Eläkerahastojen ylijäämähän otetaan huomioon, kun Suomen julkisen talouden tilaa tarkkaillaan niin sanottujen Emu-kriteerien valossa, ja eläkerahastojen ylijäämäisyys on eduksi, kun näitä kriteerejä sovelletaan. Se voi osittain tai kokonaan kumota valtiontalouden tai kuntien talouden alijäämäisyyden.

Toinen syy on se tosiasia, että vuosituhannen vaihteesta alkaen eläkerahoja on alettu risikisijoittaa yhä enemmän, ja näissä olosuhteissa varmasti [Puhemies koputtaa] näiden rahastojen kerryttäminen on yksi tapa suojautua näiltä riskeiltä. Tietysti tämä on kyseenalaisista kehitystä. [Puhemies koputtaa]

Kolmas ja tärkein on tietysti se, että tämän sijoitusvarallisuuden hallinnoijat käyttävät valtavan suurta taloudellista valtaa tässä yhteiskunnassa, [Puhemies koputtaa] ja jos sen rahakasan päälle on päässyt istumaan, niin eihän siitä helposti irti päästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt puhemies käyttää valtaa ja muistuttaa tästä miinutista.

18.17 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tänään käsitellyssä kaksi erittäin tärkeää aiheeseen eli työeläkkeiden taitetun indeksin korjaamiseen tähtäävää lakialoitetta. Sekä edustaja Elomaan että edustaja Kiljusen lakialoitteet ovat täysin oikealla asialla, mistä suuri kiitos aloitteiden laatijoille.

Täällä on tänään todettu, että edellinen hallitus nosti ja tämä hallitus aikoo nostaa takuueläkkeitä, mutta tämä ei pelkästään riitä. Tarvitaan myös monia muita toimenpiteitä, jotta eläkeläisten ostovoima säilyy kohtuullisena. Muun muassa eläkkeiden verotus tulee laskea palkkatulojen tasolle.

Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Elomaan laatimassa ja useiden perussuomalaiskansanedustajien allekirjoittamassa lakialoitteessa esitetään puoliväli-indeksiä sovellettavaksi jokaisen työeläkkeensaajan kuukausittaisen eläketulon ensimmäisten 1 500 euron osalta. Korostankin, että tämä esityksemme hyödyttäisi kaikkia työeläkeläisiä, mutta pientä työeläkettä saavien ostovoima [Puhemies koputtaa] kohenisi kuitenkin kaikkein eniten.

18.18 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin nostanut esiin tämän hallituskauden teot eläkeläisten toimeentulon parantamiseksi, joita Anu Vehviläinen jo korosti, ja kommentoinut edustaja Elomaan ”pieniä roposia” -kommenttia, jonka sanoit tuolla pöntössä. Näen, että nämä edistykset, mitä nimenomaan on nyt tehty takuueläkkeen ja pienimpien eläkkeiden korottamiseen, ovat olleet mielestäni merkittäviä.

Lisäksi minulle on torilla usein tuotu huolta siitä, että kaikki eläkeläiset eivät suinkaan ole eläkeläisiä, jotka ovat jo sen verran iäkkäitä, että ovat lähinnä kotisohvalla siinä tilanteessa, vaan osa haluaa kovasti tehdä töitä edelleenkin. Haluaisin nostaa esiin hallitusohjelmasta semmoisen kirjauksen, jossa nimenomaan pyritään helpottamaan eläkeläisten työn verotusta [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta lisäämään eläkeläisten toimeentuloa ja toimeliaisuutta arjessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

18.20 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienituloisten eläkeläisten ostovoimaa tulee nostaa. Me tiedämme, että eläkeläiset laittavat rahansa kiertoon täällä Suomessa. Ei niitä sijoiteta jonnekin ulkomaille. Raha kiertää.

Mikä on sitten oikeudenmukaista? Otan esimerkin: Naisilla, ikäihmisillä, joista monet tekivät töitä jo 14-vuotiaina ja jotka ovat olleet töissä sanotaan vaikka hoiva-alalla, kaupassa, siivousalalla, eläke on todella pieni. Yli 40 vuotta on tehty töitä, eläke noin 1 300. Onko se oikeudenmukaista? Se ei ole näin.

Tämän vuoksi meidän on ihan yhdessä rintamassa — niin kuin me täällä olevat olemmekin varmaan sitä mieltä — ajettava nyt pienituloisten eläkeläisten asiaa läpi. Tämä puoliväli-indeksi on yksi tapa, millä tämä asia hoidetaan. Ja varsinkin nämä pienituloiset eläkeläiset ovat nyt [Puhemies koputtaa] varmaan meidän kaikkien sydämessä.

18.21 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen on aivan oikeassa, että tämä on tärkeä ratkaisu, mikä on tehty, nämä takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehtävät korotukset. Siinä lähdetään haavoittuvimmasta eläkeläisryhmästä, pääsääntöisesti tietysti työkyvyttömyyseläkeläisistä. Hän totesi, että ei ole oikeastaan realistista lähteä puhumaan tästä työeläkeindeksistä ja tästä työeläkejärjestelmästä. Minulle muistuu tästä brittikirjailija Owenin lausahdus siitä, kun hän vertaili realisteja ja idealisteja ja totesi, että idealistit haluavat muuttaa maailman ja realistit, edustaja Vehviläinen, ovat sitä mieltä, että ei se onnistu. Mutta me idealistit emme usko sitä vaan muutamme maailman. Te istutte kuninkaantekijän paikalla, te olette sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, ja teillä on mahdollisuus ottaa nämä lakialoitteet nyt käsittelyyn valiokunnassa. Muutetaan sitä maailmaa. Realismia on se, että 183 miljoonaa euroa me nyt käytämme näihin pienimpiin eläkkeisiin. Me näemme, että budjettivaroja on niukalti. 8 miljardia euroa 25 vuotta peräjälkeen ovat rahat keskimäärin vuodessa kasvaneet. Siitä meillä on varaa ottaa hieman [Puhemies koputtaa] korkotuotoista työeläkkeisiin.

18.22 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, niin 2016 yksikään eduskuntapuolue ei kannattanut tätä indeksin korjausta, ja sen takia uskallan puhua jonkinlaisesta realismista. Siitä ei ole kuin kolme vuotta aikaa.

Ja samalla haluan todeta — kun minä ymmärrän ja olen jutellut satojen ihmisten kanssa myös toreilla ja turuilla tästä asiasta, aina sieltä 90-luvun puolivälistä lähtien — että minua myös jotenkin harmittaa eräs asia. Minä kunnioitan sitä, että te olette tehneet nämä lakialoitteet. Se on oikein ja teillä on täysi oikeus siihen, mutta sitten minä ajattelen niin, että kun ihmisille annetaan uskoa siitä, että jos me tulemme valtaan, niin me kyllä tämän korjaamme, ja jotkut hallitukset aina välillä ovatkin tehneet selvityksiä, mutta niin kuin minä kerroin, niin 2016 ei löytynyt yhdeltäkään eduskuntapuolueelta tähän kannatusta eikä tässä nyt ole kuitenkaan sitten tämänkään eduskunnan osalta nimiä tämän enempää. Tämän halusin sanoa. Mutta niin kuin minä sanoin, niin minä kunnioitan sitä, että olette nämä tehneet ja nostatte esille tärkeän asian.

18.23 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä silloin, kun asiaa ei haluta edistää, halutaan perustaa työryhmä — sinänsä parlamentaarinen ryhmä on kuitenkin ihan kaunis ajatus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Pidän edustaja Elomaan ja edustaja Kiljusen aloitteita hyvinä ja kannatettavina. Haluan kuitenkin nostaa esiin vielä vähennykset, nimittäin työtulo ja eläketulo ja niistä tehtävät vähennykset kohtelevat ihmisiä eri tavoin, kuten edustaja Kiljunen hyvin tietää.

Edustaja Yrttiaho puhui järkeviä rahastoihin liittyen, ja uskon, että voimme näissä asioissa tehdä yhteistyötä.

Toivon kuitenkin voimaa ja energiaa edustaja Kiljuselle. Kun aloite on nyt jätetty, niin hän tarvitsee vielä jonkinlaista mahtavaa auraa ja ihmettä, jotta voi päästä suurimman esteen yli: edustaja Kiljusen on vielä voimaannutettava sosiaalidemokraattinen ryhmä ja saatava pääministeri Rinne taakseen, jotta tämä voidaan toteuttaa — godspeed!

18.24 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu parlamentaariseen työryhmään ja myös sitten hallituksen toimiin. Muistini mukaan joko ollaan perustamassa tai on perustettu kolmikantainen työryhmä arvioimaan eläkeläisten tilannetta, ja nimenomaan tässä tarvitaan kolmikantainen, koska työmarkkinaosapuolet ovat hyvin vahvasti mukana. Se ei mene yksistään sillä, että hallitus tekee toimia ja lähtee sitten lainsäädäntöä sitä mukaa viemään eteenpäin. Tähän tarvitaan työmarkkinaosapuolet.

Tästä eläkeläisten verotuksesta on ollut puhetta. Todellakin samasta eläkkeestä maksetaan enemmän veroa kuin samasta palkkatulosta, mutta siihen on vaikuttamassa moni asia: esimerkiksi eläketulovähennys on pienempi kuin ansiotulovähennys, ja sitten vastaavasti palkansaajilla on erilaisia työmatkavähennyksiä ja eläkeläisillä niitä ei ole, ja sosiaaliturvamaksu on vielä [Puhemies koputtaa] kaksinkertainen. Eli kaikki nämä vaikuttavat siihen verotukseen.

18.25 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kataisen hallitus asetti tällaisen työryhmän. Minulla on tässä Kataisen hallituksen ohjelma vuodelta 11. Siellä todetaan sivulla 64: ”Asetetaan työryhmä arvioimaan työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita.” Olin itse noissa hallitusneuvotteluissa ja ajamassa tätä lausetta tänne, ja näin sitten tapahtui, että tuollainen työryhmä 2011 asetettiin ja 2012 se muistaakseni valmistui [Kimmo Kiljunen: 2013!] ja sitten se haudattiin hiljaisuudessa sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen toimesta. Itse olin pettynyt siihen hallitukseen monella muullakin tavalla — ja tein siitä tietyt johtopäätöksetkin ja siksi istun nyt täällä.

Eli asia on viivyttämistä, jos se viedään taas johonkin parlamentaariseen työryhmään. Yleensä valmistelu on tärkeää, mutta tätä asiaa on mietitty, ja tähän kyllä rahat löytyvät todellakin. Meillä on rahastoissa 205 miljardia euroa.

18.26 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Itse arvioisin näin, että kun meillä on lähes 1 600 000 eläkkeensaajaa ja heistä vanhuuseläkkeellä taitaa olla 1 350 000, niin hyvin helposti käy niin, että ennen vaaleja näistä ihmisistä tulee sitten objekti ja luvataan milloin mitäkin, niin kuin ehkä on käynytkin. Minun mielestäni tässä suhteessa olisi järkevintä, että perustettaisiin parlamentaarinen korkean tason työryhmä, joka vakavasti suhtautuu eläkeläisten toimeentulo- ja muihin ongelmiin. Siihen liittyy monta seikkaa, kuten toin esille. Minä itse olen ollut parissa parlamentaarisessa liikennetyöryhmässä, joita ministeri on vetänyt, ja siellä on asiallisesti suhtauduttu asioihin, ja me olemme saaneet sieltä järkevän, jopa yksimielisen tuloksen, ja ne on toteutettu suomalaisessa politiikassa, että minä en väheksyisi tätä parlamentaarista työtä. Ja jos minä oman käsitykseni sanon, niin siinä on olemassa vaara näitten vähäisten allekirjoittajien takia, että tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

koko aloite menee roskakoriin, ja sen takia minä haluaisin, että näitä oikeasti tutkittaisiin, koska nämä eivät ole yksinkertaisia asioita, niin tämä asia jäisi elämään ja [Puhemies koputtaa] yritettäisiin löytää ratkaisu.

18.27 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on kyllä sellainen arvio, että silloin kun puhumme puoliväli-indeksistä, sen kannatus ja tuki eri puolueissa on itse asiassa suurempi kuin nyt voisi ymmärtää joistakin puheenvuoroista.

Sitten on aina tämä toinen puoli, jos vähän jatkaa tuota Kiljusen filosofointia — mitä minä tähän kirjoitin — että voi tuntea olevansa oikeassa, vaikka onkin vähemmistössä. Olen tätä puoliväli-indeksiä pitänyt realistisena 15 vuotta, johdonmukaisesti puhunut ja toiminut sen puolesta. Silloin kun oli tämä kansalaisaloite, tiedostin, että mennään niin kuin täyteen indeksiin. Se nyt ei ollut niin helppo edetä, mutta tämä periaatteessa on mahdollista, [Puhemies koputtaa] ja minusta kaikki tämä keskustelu vie sitä asiaa eteenpäin. Näin minä haluan uskoa, ja haluan olla itselleni rehellinen. Aikanaan 95 vastustin kansaneläkkeen [Puhemies koputtaa] pohjaosan poistamista enkä ole koskaan katunut sitä, että äänestin sen poistamista vastaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja näin. Nyt minuutti on täynnä, ja myönnän vielä puheenvuoron, edustaja Lehto, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.29 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkevarat kyllä riittävät ja kestävät puoliväli-indeksin, jos tuotot sijoitetaan hyvin ja asianmukaisesti ja siellä on pätevät henkilöt sijoittamassa. Eläkevarat nousevat koko ajan, mutta samalla — niin kuin minunkin sukupolveni — jäädään entistä myöhempään työeläkkeelle, jos vain työkykyä riittää, ja käytetään niitä vähemmän, kun ajatellaan, että kumminkaan elinodotus ei nouse enää. Että en minä usko, että nämä riittävät.

Haluaisin edustaja Eestilältä kysyä, miksi hän toisaalta on puolustanut puoliväli-indeksiä mutta toisaalta haluaa parlamentaarista työryhmää. Haluan kertoa sitaatin hänen puoluetoveriltansa: ”Toisaalta ei ole syytä myöskään automaattisesti lähteä siitä, että kaikki nykyisten aktiivisukupolvien luoman tuottavuuskasvun hedelmät automaattisesti kuuluisivat myös niille sukupolville, jotka ovat eläkkeellä eivätkä enää ole niitä luomassa.” Tämä on aivan käsittämätöntä. Meidän eläkeläiset ovat rakentaneet tämän hyvinvointiyhteiskunnan, [Puhemies koputtaa] ja nyt joku puhuu, että ei saisi enää nauttia hedelmistä, jos on nousukausi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mennään puhujalistaan, ja siellä edustaja Sarkkinen.

18.30 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Eläkeläisköyhyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Hallituksen ensi vuonna tekemä korotus kansan- ja takuueläkkeisiin on hyvä alku eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi. Hallitus panostaa erittäin merkittävästi, 183 miljoonaa euroa, köyhimpien eläkeläisten toimeentuloon. Sote-valiokunta hyväksyi tänään mietinnön, jolla kansaneläke nousee 34 euroa ja takuueläke 50 euroa ensi vuonna.

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon vaikuttavat eläkkeiden tason lisäksi menot. On tärkeää tarkastella eläkkeiden lisäksi myös sitä, mitä voimme tehdä eläkeläisten menojen kohtuullistamiseksi. Esimerkiksi asumismenot, lääkemenot ja terveydenhuollon asiakasmaksut kuormittavat monia pienituloisia eläkeläisiä. Siten esimerkiksi asuntopolitiikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

ja asiakasmaksujen uudistaminen on erittäin tärkeää pienituloisten eläkeläisten kannalta. Eläkeläisten hyvinvointiin vaikuttavat myös julkiset palvelut ja niiden laatu, joten hallituksen suunnitelmat terveyskeskusten hoitoonpääsyn parantamiseksi ja vanhuspalveluiden vahvistamiseksi ovat olennaisia ikääntyneiden kannalta.

Kaikille eläkeläisille on taattava riittävä toimeentulo, ja eläkeläisten tasa-arvoa tulee parantaa. Kuten muissakin ikäryhmissä, myös eläkeläisten keskuudessa on suuria eroja. Toisilla on suuret eläkkeet ja varallisuutta, toisilla ei. Keskimääräiset työeläkkeet ovat viime vuosina nousseet, mutta eläke-erot ovat suuria. Eläkeläisistä ja heidän toimeentulostaan ei siis voi puhua yhtenä ryhmänä, ja päättäjinä meidän on keskityttävä erityisesti eläkeläisköyhyyden vähentämiseen ja pienituloisten eläkeläisten aseman parantamiseen.

Arvoisa puhemies! Työeläkejärjestelmää ja sen kestävyyttä on tarkasteltava pitkällä aikavälillä, jotta myös nykyiset työntekijät ja nuoret ikäluokat voivat luottaa järjestelmän kestävyYTEEN, toimivuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Työeläkejärjestelmämme on osittain rahastoiva, eli kulloisetkin työntekijät maksavat valtaosan kulloinkin maksettavista eläkkeistä. Suunnilleen viidesosa työeläkemaksuista rahastoidaan ja rahastoilla puskuroidaan järjestelmää erilaisissa taloussuhdanteissa ja tuotoilla maksetaan noin viidesosa eläkkeistä. Näin ollen työllisyysaste, palkkataso ja työvoiman määrä vaikuttavat myös eläkejärjestelmän kestävyYTEEN. Työeläkkeiden rahoitus on suunniteltu nykyindeksin perusteella eikä rahastoinnilla ole varauduttu niihin puoliväli-indeksin lisäkustannuksiin, jotka olisivat Eläketurvakeskuksen arvion mukaan ensimmäisenä vuonna melko pienet mutta viiden vuoden kuluttua noin 571 miljoonaa euroa vuodessa, kymmenen vuoden kuluttua 910 miljoonaa euroa, 20 vuoden kuluttua 1,8 miljardia ja siitä eteenpäin edelleen kasvua. Seurauksena olisi työeläkemaksujen merkittävä nostaminen järjestelmän kestävyYTEEN turvaamiseksi. Laskelmien mukaan viiden vuoden kuluttua nousupaine olisi 0,6 prosenttia, kymmenen vuoden kuluttua 0,9 ja 20 vuoden kuluttua 1,5 prosenttia. Rahastojen tyhjentäminen johtaisi niin ikään eläkemaksujen nousupaineeseen, sillä rahastojen tuotot pienentävät työeläkevakuutusmaksuja ja rahastojen tuotoilla maksetaan noin yksi viidesosa eläkemenoisista. Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen laskelmiin, ja ainakaan minulla ei ole osaaamista kyseenalaistaa viranomaistahon tekemiä laskelmia.

Arvoisa puhemies! Nykyisellä syntyvyyden tasolla ja ennustetulla väestökehityksellä työeläkemaksuja saatetaan joutua nostamaan, vaikka indekseihin ei tehdä mitään muutoksia. Työeläkejärjestelmämme on kestävä, mutta nykyiset väestötrendit heikentävät kestävyYTEttä ja aiheuttavat paineita. Mikäli indeksejä muutettaisiin, niin järjestelmään kohdistuisi kahtalainen paine. On muistettava, että työeläkevakuutusmaksu on noussut viime vuosikymmeninä runsaasti ja nykyiset ja tulevat työssäolijat maksavat korkeampia maksuja kuin aiemmilla vuosikymmenillä. 80-luvulla työeläkevakuutusmaksu oli noin 15 prosenttia. Tänä päivänä se on 24,4 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Puoliväli-indeksi antaisi euromääräisesti eniten ennestään suurituloisille työeläkeläisille, eikä se olisi välttämättä kovin kustannustehokas keino eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi. On kuitenkin täysin oikeutettua kantaa huolta siitä, että monien työeläke jää pieneksi ja pienet työeläkkeet eivät ole kehittyneet riittävästi ja eläkeläisten ostovoima jää monilla pieneksi ja elämiseen riittämättömäksi. Tuleekin ottaa tarkasteluun sellaisia tapoja kehittää eläkejärjestelmää, jotka lisäisivät eläkeläisten tasa-arvoa ja parantaisivat pieniä työeläkkeitä. Esimerkiksi työ- ja kansaneläkkeen yhteensovittamista tulisi pyrkiä uudistamaan siihen suuntaan, että pienituloisten eläkeläisten toimeentulo pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

ranee. On myös paikallaan selvittää työeläkkeiden korotusmalleja, joilla turvataan pienten työeläkkeiden kehitys ja ostovoima nykyistä paremmin.

Hallitusohjelmassa on linjaus siitä, että käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa. Osana tätä selvitystä selvitetään keinoja, joiden avulla voitaisiin nostaa alle 1 400 euron työeläkkeitä työeläkemaksuja nostamatta. Tässä yhteydessä voitaneen arvioida myös edustaja Kiljusen aloitteeseen sisältyvän euro plus prosentti -sekakorotusmallin mahdollisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa.

18.36 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Todettakoon tähän aluksi fakta: Suomessa on yhteensä 1,5 miljoonaa eläkkeensaajaa, joista noin 1,4 miljoonaa saa työeläkettä. Keskimääräinen kokonaiseläke on 1 669 euroa kuukaudessa, ja kansaneläke täydentää pientä työeläkettä, kun työeläke on alle 1 300 euroa kuukaudessa. Näin siis muun muassa Telan tilastot kertovat.

Edustajien Kiljunen ja Elomaa aloitteissa todella kannetaan huolta pienellä työeläkkeellä olevien toimeentulosta ja ostovoimasta, ja kun luin aloitteet läpi, huomasin kyllä, että siellä perusteluissa on paljon tärkeitä huomioita nimenomaan eläkeläisköyhyydestä. Se on hyvä asia.

Suomalainen eläkejärjestelmä, sekä työeläkejärjestelmä että meidän kansaneläkejärjestelmä ja varsin tuore takuueläkejärjestelmä, muodostaa kokonaisuuden, jolla on tarkoitus pitää huolta jokaisen suomalaisen vanhuudenturvasta ja toimeentulosta. Kehittämistarpeita toki on, ja itse kuulun niihin, jotka ajattelevat kuten omassa puolueessani keskustassa ajatellaan, että ne kehittämistarpeet ovat erityisesti siellä aivan pienimmissä eläkkeissä, sekä kansaneläkkeitten osalta että takuueläkkeitten osalta. Että se on ihan kaikista näistä olennaisinta.

Kuten tässä edellä jo edustaja Sarkkinen kertoi, todellakin olemme tänään saaneet mietinnön tehtyä pienten eläkkeitten korotuksista, ja se on minusta hyvä asia. Olen ihan varma, että kaikki olemme saaneet tässä viime vuosien aikana ja vaalikentillä tästä kovasti palautetta, ja on oikein, että näin tehdään. Eli täysi takuueläke tulee nousemaan 834 euroon ja kansaneläkkeen täysi määrä yksin asuvalla 663 euroon. Totean sen, että nämä korotukset koskettavat kaiken kaikkiaan yli 600 000:ta eläkkeensaajaa ja siihen käytetään ensi vuonna 183 miljoonaa euroa. Eli pidän näitä tietysti oikeansuuntaisena.

Samalla kuitenkin näen, että eläkeläisten siinä koko arjen kuvassa, kun katsotaan eläkkeen tason lisäksi myös, miten paljon menee rahaa asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin, henkilökohtaiseen aivan välttämättömään elämään, niin tottahan se on, että eläkeläisköyhyydestähän meillä kyllä aidosti voidaan myös puhua, ja se on meidän yhdessä tunnistettava, ja olen kyllä sitä näissä edellä olevissa puheenvuoroissa kaiken kaikkiaan nähnytkin. Esimerkiksi meillä oli viime vuonna lähes 35 000 yli 65-vuotiasta henkilöä, joilla oli maksuhäiriömerkintä, ja se on aika tavalla paljon. Se kertoo konkreettisesti tästä.

Siellä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tämän päivän mietinnössä otettiin myös kantaa tähän eläkeläisköyhyyteen. Se tieto, mitä meillä on eläkeläisköyhyydestä, on hyvin hajanaisista ja sirpalemaista, ja ajatteleminen sillä tavalla ja esittämme eduskunnalle tämän salin ratkaistavaksi, että meidän pitäisi tehdä myös kattava tutkimus eläkeläisköyhyyden luonteesta ja syistä, jotta osaisimme tehdä paremmin kaikkia toimenpiteitä tähän.

Hallituksen osalta mielestäni keskeinen ja konkreettinen asia tulee olemaan tämän asiakasmaksulainsäädännön mahdollisimman nopea eduskuntaan tuominen. Te tiedätte, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

siellä on paljon asiakasmaksuissa epäoikeudenmukaisuutta ja ne pitäisi korjata. Sen on ainakin kaksi jos ei kolmekin hallitusta jättänyt nyt tuomatta. Siellä on nyt hallituksella varattu kuitenkin tähän muutamia kymmeniä miljoonia euroja rahaa, että me voisimme tehdä myös siinä säättöä, että saataisiin todellakin kohtuullistettua asiakasmaksuja. Sitä pidän tärkeänä.

Mutta sitten vielä totean näistä edustajien lakialoitteista: Niin kuin sanoin, ymmärrän tämän huolen, mutta henkilökohtaisesti kannan erittäin paljon huolta meidän eläkejärjestelmän kestävydestä, huolimatta siitä, että meillä on rahastoitu yli 200 miljardia euroa. Ajattelen sillä tavalla, että tässä tulevaisuuden tai nyt jo epävarmassa maailmassa, jossa on kriisejä kansainvälisesti ja emme itsekään pysty tietämään, miten Suomi täällä kansallisesti aina pärjää, minusta se on meille ja meitä seuraaville sukupolville pahan päivän vara ja turva, että meillä on rahastoituna ja meillä aina pystytään maksamaan ihmisten eläkkeet. Tämä on myös yksi syy, miksi itse ajattelen tässä tällä tavalla, että arvostan aloitteita mutta en pysty niitä kannattamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puheenvuorot täältä pöntöstä maksimissaan 7 minuuttia, omalta paikalta 3 minuuttia. Tämä edustaja Lehdolle tiedoksi, kun sitä äsken Saviolta kuiskuteltiin.

18.42 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on todettu, työeläke on ansiosidonnainen etuus. Sen tehtävä on turvata ansaittu tulotaso eläkeaikana. Eläkkeet jäävät kuitenkin koko ajan jälkeen ansiotason kehityksestä. Eläketaso laskee parissa vuosikymmenessä 40 prosenttiin ansaitusta keskipalkasta. Taitettu indeksi nostaa teoriassa eläketasoa vain viidenneksen reaali-palkkojen kasvusta. Jos katsotaan keskimääräisen eläkkeen reaali-kehitystä eri indekseillä vuosien 95—2015 välillä, niin taitettu indeksi on nostanut vain reaali-kehitystä 73 euroa kuukaudessa. Puoliväli-indeksi, jos olisi pysynyt, olisi nostanut 208 euroa kuukaudessa. Ja palkkatasoindeksi taas reilu 400 euroa kuussa. Niin tässä on merkittävä ero, mitä tässä on tapahtunut reaali-kehityksessä, kun on tullut taitettu indeksi.

Japanin eläkeläiset tekevät etenevässä määrin rikoksia, että pääsevät vankilaan. Ja syy siihen on yksinäisyys ja köyhyys. Tilastojen mukaan Japanissa yli 21 prosenttia vangeista on yli 65 vuotta täyttäneitä, ja rikoksien uusimisprosentti on kaksinkertainen verrattuna nuoriin rikollisiin. Tosin, yli 65-vuotiaiden rikokset ovat pieniä, mutta niistäkin annetaan huomattavasti Suomen tasoa pidempiä tuomioita.

Miksi sitten Japanissa eläkeläiset tekevät näin paljon rikoksia? Syynä on usein eläkeläis-köyhyys. Ei ole tarpeeksi varaa ruokaan, lääkkeisiin, ei lämpöön, asuntoon. Siksi meidän onkin pidettävä huolta meidän omista eläkeläisistä, ettei täällä käy samoin tulevaisuudessa.

Meillä on suuri joukko eläkeläisiä, jotka kitkuttelevat pienen eläkkeen turvin, ja huoli huomisesta on läsnä päivittäin. Moni on tehnyt pitkän ja raskaan työuran, mutta silti eläke on voinut jäädä pieneksi, ja toimeentulo on haastavaa. On lääkekuluja, on lääkarilaskuja ja muutenkin eläminen kallistuu koko ajan. Vappusatanen ei riitä, kun sitä ei ole tullut. On tullut rippeitä, ja se on hyvä alku pienituloisille eläkeläisille, mutta me tarvitsemme pikaisesti muutoksia tähän, ja siihen on ratkaisuna puoliväli-indeksi, näin alkuun. Sen vaikutus ei näy heti, mutta sillä turvataan jatkossa eläkeläisten ostovoiman kasvu paremmin kuin nykymuodolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

18.44 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni eläkeläisköyhyyteen ovat merkittäväällä tavalla tällä vuosikymmenellä vaikuttaneet erinäköiset pakollisten maksujen korotukset. Me tiedämme, että eläkeläisten kulutus verrattuna palkansaajaan suhteellisesti kohdentuu enemmän asumiseen ja luonnollisesti terveydenhuoltoon ja tietysti maassa eläkeläisten vielä pitää liikkua omilla autoillaan. Jos katsottaisiin, että palkansaaja kuluttaa asumismenoihin 100 yksikköä, niin eläkeläinen kuluttaa noin 120 yksikköä, ja jos palkansaaja kuluttaa terveydenhuoltoon 100 yksikköä, niin eläkeläinen kuluttaa 190 yksikköä. Kun katsoo näitä Tilastokeskuksen tietoja, niin nämä nousut ovat tapahtuneet nimenomaan asumisessa ja terveydenhuollossa, ja minun väittämäni on, että eläkeläiset ovat köyhtyneet juuri tämän takia. Sen takia kokoomus on pitänyt yllä sitä, että meidän pitäisi katsoa tätä indeksikoria. Eli kun otamme huomioon eläkeläisten todellisen kulutuksen, sen, mihin se kohdentuu, niin ovatko suurimmat nousut tapahtuneet juuri siellä indeksikorissa? Silloin siitä aiheutuu se, että tämä 80—20-työeläkeindeksi tai sitten takuueläkkeet tai pienet eläkkeet eivät ole pysyneet siinä mukana. Ja kun me tiedämme, että yksin asuvista valtaosa on naisia ja heillä on pieniä eläkkeitä, ja jos he tietyllä alueella Suomessa asuvat vielä omakotitalossa, niin lopputuloksena on se, että niistä laskuista ei selviä. Sen takia on tärkeää, että eduskunta keskustelee näistä eläkeasioista.

Mutta kun tämä aloite on nyt tehty työeläkejärjestelmää koskien, niin silloin se on pikusen eri asia kuin takuueläke tai kansaneläke. Ja kun me menemme näihin indekseihin, niin ainakin itse joudun tunnustamaan, että nämä ovat aika vaikeita sen takia, kun kukaan tässä salissa ei pysty näkemään tulevaisuuteen. Me emme pysty näkemään sitä, millä tavalla nämä eläkerahastot kehittyvät. Kaikki me olemme lukutaitoisia ja pystymme katsomaan: Esimerkiksi sinä aikana, kun itse olen saanut olla kansanedustaja, vuodesta 2011 lähtien, niin eläkerahastot ovat kehittyneet yli 70 miljardia, mutta ei se ole tae siitä, että ne tulisivat kehittymään hyvin jatkossa. Jos me katsomme taaksepäin, niin eihän näitten eläkerahastojen kehitys todella ole kuin parina vuotena — kolmena vuotena muistaakseni — käynyt miinuksella vuoden 95 jälkeen. Silloin 90-luvulla, kun oli ne lamat, ne laskivat 14 miljoonaa ja seuraavana vuonna nousivat 14 miljardia. Että kyllähän ne koko ajan ovat nousseet. Mutta nyt me olemme niin erikoisessa maailmassa, kun meillä on negatiivisten korkojen maailma ollut monta vuotta, että maailmalla on paljon rahaa mutta kukaan ei tiedä, minnekä se järkevästi pitäisi sijoittaa. Pörssikurssit ovat nousseet kymmenen vuoden aikana Jenkeissä yhtä mittaa, ja Eurooppa ja muu maailma seuraavat perässä. Sen takiahan nämä tuotot ovat olleet hyviä.

Mutta sen me tiedämme, kun me ajattelemme tulevia eläkeläisiä ja kun katsoo Tilastokeskuksen tietoja, että vuonna 2030 meillä on yli 65-vuotiaita 290 000 enemmän kuin on vuonna 2017. Eli me tiedämme, että eläkkeensaajien lukumäärä eli näitten rahansaajien lukumäärä nousee koko ajan, mutta sitten me emme tiedä, mikä tulee olemaan näitten rahastojen tuottoprosentti. Totta kai ne pyrkivät kolmen ja puolen prosentin reaalitytuottoon — se on kova juttu, jos se saavutetaan, jos tämä maailma jatkuu tällaisena, mitä se nyt on. Tämä on se ongelma.

Toinen ongelma on se, että meidän pitää pitää kilpailukyvyistä huolta. Esimerkiksi Kiljusen aloitteessa on yksi vähän heikko kohta: jos lähdetään siitä, että aina korotetaan vain näitä työeläkemaksuja, jotta saadaan eläkkeet maksettua — se viittaa vähän siihen — niin silloin siitä saattaa seurata se, että meidän yksikkötyökustannukset lähtevät jälleen nousuun, jolloin me menetämme viennin kilpailukykyä, ja sitä kautta tulee työttömyyttä ja ongelmia maksaa näitä työeläkemaksuja. Eli tämä on niin vaikea juttu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Näillä luvuilla minä perustelen sitä — ja kokoomuksen mielestä pitäisikin — että pitäisi oikeasti perustaa parlamentaarinen korkea tason työryhmä, joka kunnolla tutkii tätä eläkejärjestelmää ja sen tulevaisuutta ja indeksejä ja eläkeläisten todellisia menoja verrattuna siihen indeksikoriin. Ja sen jälkeen arvioidaan sitten eläkeläisten verotus. Minä en tiedä tämän päivän lukua, mutta silloin kun minä sitä katselin puolitoista vuotta sitten, niin eläkeläisten verotus oli noin 300 miljoonaa ankarampi kuin palkansaajien verotus ja se oli tietyissä tuloluokissa parhaimmillaan, olikohan 2,7 prosenttia ankaraa, mutta sitten taas pienissä eläkkeissä, pienillä eläkeläisillä verotus on tavallaan matalampaa kuin se on vastaavilla palkansaajilla. Se vähän vaihtelee, missä se käyrä menee, ja se leikkaa tietyissä pisteissä itsensä.

Näitä asioita pitäisi nyt yhdessä pohtia. Ja minä ymmärrän, että edustaja Kankaanniemi kokee tällaisen puheen niin, että ikään kuin se olisi jarruttelua, mutta ei se oikeasti ole. Ja nyt kun ministeri katsoo ja hallitus katsoo, että perustetaan tällainen työryhmä ja tehdään vaikka puoli vuotta tai kahdeksan kuukautta kunnolla töitä ja kuunnellaan lukuista määrä asiantuntijoita ja muodostetaan siitä parlamentaarisesti käsitys, miten eläkeläisten asioita tulisi hoitaa, niin minun mielestäni se olisi iso voitto eläkeläisille, koko asialle. Sitä, mikä sen työryhmän lopputulema olisi juuri tässä indeksikysymyksessä, minä en osaa arvioida, koska yleinen periaate on, että ensin tutkitaan ja sitten hutkitaan, mutta nyt me meinaamme mennä vähän toisinpäin. Minä luulen, että isojen puolueiden ja monien puolueitten ikään kuin negatiivinen suhtautuminen pari vuotta sitten, mihin edustaja Vehviläinen viittasi, johtuu juuri siitä, että halutaan olla varovaisia eikä lähdetä yhtäkkiä ilman tarkempaa analyysia viitoittamaan uudelleen näitä asioita.

Eli minä toivon, että erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat nyt vievät viestiä omille ministereilleen, että tällainen työryhmä perustetaan ja arvioidaan näitä asioita, koska nämä eivät ole yksinkertaisia asioita, nämä ovat monimutkaisia asioita, ja me tiedämme, että parhaillaan tämä jälkeenjääneisyys niillä, jotka ovat jääneet eläkkeelle vuonna 95 tai sitä aikaisemmin, on 32 prosenttia. Ne ovat isoja jälkeenjääneisyyksiä, ja edustaja Tanus täällä aivan oikein viittasi siihen, että jos teoriassa matemaattisesti toteutettaisiin, että pannaan 2,4 miljardia lisää työeläkkeisiin, niin valtiohan saa siitä heti noin miljardin ja se tulee suoraan valtionkassaan. Että matemaattisesti se on täysin oikea arvio, mutta onko se toteutettavissa, niin sehän on tämän asian ja ongelman ydin on, koska tulevaisuutta me emme tiedä. [Toimi Kankaanniemi: Miksei se olisi toteutettavissa? Rahat on valmiina, päätöstä vailla!]

18.51 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Eläkeläisten reaaliset tulot ovat alentuneet viime vuosina yleisesti. Syynä ovat kansaneläkkeen leikkaus, vuosien 2015 ja 2017 indeksileikkaukset sekä 2018 ja 2019 indeksijäädytykset. Näitä heikennyksiä hallitus on nyt luvannut kompensoida.

Pitkäaikaisin ja perusteellisin eläketurvan heikentäjä on kuitenkin ollut työeläkkeiden niin sanottu taitettu indeksi. Sen muuttaminen takaisin puoliväli-indeksiksi parantaisi eläkeläisten reaalisia tuloja ja vähentäisi eläkeläisten köyhyyttä tehokkaasti, kuten käsittelyssä olevassa lakialoitteessa esitetään ja hyvin perustellaan. Eläkkeiden parantamiseen olisi kyllä varaa. Se on täällä useassa puheenvuorossa jo todistettu.

Työeläkejärjestelmää perustettaessa 1962 eläkkeet sidottiin palkkakehitykseen sataprosenttisesti. Vuodesta 77 käytössä olleessa niin sanotussa puoliväli-indeksissä sekä ansio- että hintakehityksen painotus oli 50 prosenttia. Puoliväli-indeksiä sovellettiin eläkkeiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

tarkistuksiin, kunnes vuonna 95 Lipposen ensimmäinen hallitus ensitöikseen leikkasi — tai taittoi — työeläkeindeksin siten, että palkkataso vaikuttaa eläkkeiden vuotuisiin indeksitarkistuksiin enää 20 prosentin verran. Tämä merkitsee eläkkeiden jälkeen jäämistä ansiotasosta, eläkeläisten pienituloisuuden ja suoranaisten köyhyyden kasvua.

Julkisessa keskustelussa väitetään usein, että eläkeindeksin korjaaminen aloitteessa esitetyllä tavalla vääristäisi eläkeläisten keskinäistä tulonjakoa ja kasvattaisi tuloeroja. Väite on tässä yhteydessä siitä erikoinen, että työeläkeindeksissä on kyse nimenomaan työssä olevien ja eläkeläisten välisestä tulonjaosta ja sen tasaamisesta tällä puoliväli-indeksillä, ja juuri tällähän on eläkeläisen toimeentulon kannalta merkitystä. Ansiosidonnaisen työeläkkeen on tarkoitus turvata ansaittu tulotaso eläkkeelläoloaikana. [Kimmo Kiljunen: Juuri näin!] Korvaustasoksi on asetettu 60 prosenttia, mutta taitettu indeksi heikentää eläkkeitä niin, että korvaustaso laskee noin 20 vuoden eläkkeelläoloajan kuluessa jopa 40 prosenttiin ansaitusta keskipalkasta. Tulonjakoon ja tuloeroihin voidaan ja tulee puuttua useilla keinoilla, muun muassa kansaneläkkeiden ja takuueläkkeen korotuksilla ja oikeudenmukaisilla veroratkaisuilla ja niin edelleen.

Tässä edustaja Kiljusen lakialoitteessa esitetään työeläkkeiden vuosittaisen korotusvaran suorittamista kahden kolmasosan osuudelta kaikille samansuuruisena euromääräisenä korotuksena ja yhden kolmasosan osuudelta prosenttikorotuksena. Tämä esitetty malli tasaa osaltaan eläkeläisten välistä tulonjakoa. Mutta ennen kaikkea, arvoisa puhemies, aloitteessa esitetty puoliväli-indeksin palauttaminen kasvattaisi eläkkeiden ostovoimaa, se vähentäisi eläkeläisten köyhyyttä ja lisäisi myös kotimaista kysyntää. Tällä olisi positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, julkinen talous vahvistuisi, ja koko kansantalous hyötyisi. — Kiitoksia.

18.55 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Meidän kaikkien täällä, ja koko Suomessa, on syytä olla erityisen kiitollisia professori Teivo Pentikäiselle ja hänen työryhmälleen, joka loi Suomeen 1960-luvun alussa työeläkejärjestelmän. Sen ansiosta meillä on nämä 205 miljardia euroa rahastoituna, ja sen myötä me olemme saaneet tämän järjestelmän, jota on nyt siis rakennettu useimpien meidän elinikä.

Tuo Pentikäisen työn tulos sisälsi myös sen, että silloin, 1963, työeläkkeet sidottiin puhtaasti palkkaindeksiin. Eli silloin tulkittiin, että työeläke on siirrettyä palkanmaksua, joka sitten maksetaan sille, joka on palkkaa saanut työelämässä ja maksanut työeläkemaksuja ja saa sitten eläköityessään ja eläkkeellä sen osan säästämästään palkasta. Näin meneteltiin 70-luvun loppupuolelle asti, jolloin sitten todettiin, että palkkaindeksi nostaa eläkkeitä nopeammin kuin palkkoja. Tämä on vähän ihmeellistä, mutta näin tosiasiaa tapahtui ja eläkkeet nousivat varsin reippaasti — ja tietysti erityisesti hintoihinkin nähden. No sitten 90-luvun laman loppuvaiheilla Lipposen hallitus päätti toteuttaa tämän puoliväli-indeksin muuttamisen 20—80-indeksiksi, ja Kari Puron komitea 2000-luvun taitteessa ehdotti tätä järjestelmää pysyväksi. Ensimmäinen se oli julkisella puolella, ja sen jälkeen se vahvistettiin tässä salissa kaikkia aloja koskevaksi. Muistan hyvin, kun olin täällä silloin. Olin 95—2000, niinä vuosina, ja äänestin kyllä eläkeläisten puolesta mutta jäin vähemmistöön.

Arvoisa puhemies! Sen jälkeen tästä asiasta on paljon puhuttu, mutta ei ole saatu aikaan minkäänlaista muutosta, vaikka hallitukset ovat vaihtuneet. Ja eläkeläisten jälkeensääntely siitä tasosta, mikä heille olisi periaatteessa kuulunut alun perin olleen mallin mukaan, on merkittävä ja tosiasia tänä päivänä. Mutta pysyviä mallejahan meillä ei ole. Kansalaisaloite kaksi vuotta sitten oli todellakin sellainen, että siinä esitettiin palaamista siihen Pen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

tikäisen alkuperäiseen malliin, 100 prosentin palkkasidonnaisuuteen, ja sellaista mallia en itsekään pitänyt kyllä mahdollisena. Mielestäni se olisi saattanut johtaa niin rajuun eläke-rahastojen hupenemiseen muutamassa vuosikymmenessä, että se ei olisi ollut ihan vastuulista.

Mutta sen sijaan nämä lakialoitteet, jotka edustajat Elomaa ja Kimmo Kiljunen ovat panneet alulle, ovat erinomaisia. Molemmat ovat toteuttamiskelpoisia, molemmissa on hyviä elementtejä ja molemmat suosivat pieniä, keskisuuria ansioeläkkeitä, niin kuin mielestäni pitääkin. Jos mennään ihan normaalilla tavalla tähän puoliväli-indeksiin ilman näitä painotuksia, niin suurituloiset eläkeläiset hyötyvät kyllä euromääräisesti valtavasti tai ainakin paljon. No, sanotaan, että heitä ei ole kovin paljon, mutta toisaalta ei ole kuitenkaan tarpeen kasvattaa eläke-eroja tällä tavalla. Siksi nämä mallit ovat perusteltuja ja vievät oikeaan suuntaan.

Täällä on mainittu, että eläkerahastot ovat kasvaneet reippaasti. Tarkistin, että vuoden 2010 lopussa eläkerahastoissa oli 136 miljardia euroa ja viime vuoden lopussa 204 miljardia, suurin piirtein. Eli kasvu kahdeksassa vuodessa oli 68 miljardia euroa, siis keskimäärin yli 8 miljardia vuotta kohti. Vuosina, jotka olivat taloudellisen taantumun ja vaikean talouden aikaa — tämän vuosikymmenen alkupuolella varsinkin — työttömyys oli ja on yhä edelleenkin suuri, mutta siitä huolimatta nämä eläkerahastot kasvoivat ja tietysti suuri osa on tullut sijoitustuotoista. Mutta siis yli 200 miljardia on rahastoissa varaa. Jos niistä tällä taitetun indeksin korjaamisella annettaisiin tämän päivän eläkeläisille muutama miljardi — miljardi, kaksi, kolme, mitä nämä lakialoitteet korkeintaan merkitsisivät — niin koska ansioeläkkeet ovat veronalaista tuloa, siitä tulisi valtiolle ja kunnille verotuloina takaisin merkittävä osa, arviolta ehkä 30—40 prosenttia kokonaisveroasteena. Sen lisäksi se menisi ostovoimaan, joka tulisi kulutuksen kautta hyödyksi yhteiskunnalle välillisten verojen kautta ja toisaalta väistämättä parantaisi myös osaltaan työllisyyttä. Näin ollen siitä hyötyisi kyllä kokonaistalous, eli eläkerahastoista siirtyisi merkittävä summa valtion ja kuntien käyttöön, joilla sitten taas eläkeläistenkin palveluja voitaisiin kehittää ja ylläpitää.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus aikoo korottaa polttoaineveroa, ja sen politiikka johtaa siihen, että kuntaverot nousevat lähes koko maassa tällä vaalikaudella jopa hyvin paljon. Näin ollen verotus kiristyy ja sitä maksavat myös yhä ostovoimaltaan pienenevän eläkkeen varassa olevat, ja tässäkin mielessä nyt olisi kyllä paikallaan tehdä eläkeläisten asemaa parantavia uudistuksia. Kansaneläkkeistä en tässä [Puhemies koputtaa] yhteydessä sen enempää, kun aika loppuu, eikä se tähän kuulu, mutta on todella tärkeää, että niitä myös parannetaan.

19.02 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edeltävästäkin, edustaja Kankaanniemen puheenvuorosta kävi hyvin ilmi, että erityisesti pienten eläkkeiden jälkeenjääneisyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Tämä edustaja Elomaan laatima ja useiden muiden perussuomalaisten kansanedustajien allekirjoittama lakialoite taitetun indeksin korjaamiseksi tähtääkin hyvin ansiokkaasti tämän ongelman korjaamiseen.

Eläkeläisten on useimmissa tapauksissa mahdotonta kasvattaa omia tulojaan, ja monien heistä on myös laskettava jokainen euro hyvin tarkasti ennen seuraavaa eläkkeenmaksupäivää. Toisaalta välttämättömät elinkustannukset ovat kohonneet hyvin nopeasti, ja varsinkin asumisen kalleus aiheuttaa pulmia monelle pienituloiselle eläkeläiselle, varsinkin suurissa kasvukeskuksissa. Viime vuosien aikana tehdyt työeläkkeiden pienet tasokorotukset eivät lähimainkaan riitä kompensoimaan näiden välttämättömien menojen kasvua. Li-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

säksi eläkkeiden verotus on useimmissa tuloluokissa selvästikin palkkatulojen verotusta kireämpää, ja sen johdosta eläkkeiden ja palkkatulojen verotus tulee yhtenäistää eläkkeiden verotusta alentamalla.

Arvoisa puhemies! Työeläkejärjestelmän oikeudenmukaisuus herättää täysin oikeutusti jatkuvaa kansalaiskeskustelua, ja monella eläkeläisellä on todella suuri huoli taloudellisesta toimeentulostaan. Ongelmia toimeentulon kanssa on erityisesti kaikkein pienituloisimmilla eläkeläisillä. Moni pientä työeläkettä saava henkilö on tehnyt pitkän ja kunnioittettavan työuran raskaassa mutta pienipalkkaisessa työssä, josta säästöjä ei ole juuri kertynyt.

Perussuomalaiset haluavatkin kiinnittää huomiota varsinkin matalapalkka-aloilla kauan työskennelleisiin, pientä työeläkettä saaviin ihmisiin, joista monet ovat naisia. Heidän tuloinsa ovat hyvin niukkoja — silti vuokrat, sähkön siirtohinnot, lääkkeet ja muut pakolliset elinkustannukset kallistuvat jatkuvasti. Tähän edustaja Elomaan lakialoitteeseen sisältyvä perussuomalaisten eläkemalli parantaisi erityisesti näiden henkilöiden asemaa. Myös edustaja Kiljusen laatima lakialoite on oikeansuuntainen, joskin sisällöltään hieman erilainen.

Arvoisa puhemies! Kaikkien työeläkkeiden kaavamainen indeksikorjaus nostaisi luonnollisesti suuria eläkkeitä euromääräisesti enemmän kuin pieniä. Tässä edustaja Elomaan laatimassa lakialoitteessa mallia on kuitenkin jatkokehitetty oikeudenmukaisesti, ja siinä esitetään puoliväli-indeksiä sovellettavaksi jokaisen työeläkkeensaajan kuukausittaisen eläketulon 1 500 ensimmäisen euron osalta. [Puhemies koputtaa] Tämä esityksemme hyödyttäisi kaikkia työeläkeläisiä, mutta pientä työeläkettä [Puhemies koputtaa] saavien ostovoima kohentuisi kuitenkin eniten, ja siksi kannatan tätä lakialoitetta, jonka olen myös itse allekirjoittanut.

19.06 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On ollut tärkeää, että tässä keskustelussa on myöskin tullut esille se, että työeläkejärjestelmä poikkeaa tästä muusta julkisen talouden päätöksentekojärjestelmästä. Työeläkejärjestelmä rahastoineen ei ole osana valtion budjettia, vaikka tietysti työeläkejärjestelmä katsotaankin osaksi sosiaalivakuutusjärjestelmää, joka Suomessa toimii. Päätöksentekoprosessi ja koko työeläkejärjestelmä on aikanaan luotu kolmikannassa työmarkkinajärjestöjen toimesta hallituksen ollessa siinä kolmikannassa mukana, ja on syytä kunnioittaa myöskin kolmikantaa siinä suhteessa, että kun järjestelmää lähdetään uusimaan ja kun sieltä työeläkejärjestelmästä myöskin tarvittaessa halutaan voimavaroja työeläkkeisiin, silloin on järkevää, että nämä neuvonpidot käydään kolmikannan kautta käydyissä keskusteluissa.

Hallitusohjelmassa on sikäli tärkeä huomio, joka on ”vallankumouksellinen”, täysin uusi avaus, että pyritään selvittämään kolmikannassa, voidaanko työeläkejärjestelmästä saada voimavaroja näihin pienimpiin työeläkkeisiin, jotta se 100 euroa alle 1 400 euron eläkkeisiin voitaisiin taata läpi kentän. Tämä on uusi asia. Tämä on aivan uusi asia, ensi kerran rahastojen tuotoista haluttaisiin saada käyttöön voimavaroja, ja tämä pyritään tässä nyt selvittämään. Itse esittäisin tässä julkisesti sen toivomuksen, että aivan kuin 2013 selvityksessä, joka tarkasteli tätä taitettua indeksiä edellisen kerran, olivat ensimmäisen kerran eläkeläisjärjestöt mukana siinä neuvonpidossa, olisi järkevää, että myöskin niissä neuvotteluissa ja keskusteluissa, joita käydään nyt tämän niin sanotun vappusatasen rahoittamisesta, olisivat myöskin eläkeläisjärjestöt mukana. Se on vasta ensimmäinen askel. Seuraava askel on tietysti katsoa koko sitä työeläkeläisjoukkuetta — meillä on 1,3 miljoonaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

yli 65-vuotiaista, jotka saavat vanhuuseläkettä — eli katsoa koko sitä porukkaa ja sen tulojen kehittymistä.

Vähän hämmästelін edustaja Sarkkisen puheenvuoroa sikäli, että hän lähti puhumaan siitä, että jos tämä puoliväli-indeksi otettaisiin käyttöön, se johtaisi eläkerahastojen kuivumiseen. Vähän mennään nyt sellaisella slogantasolla, jossa ei asiaa katsota loppuun saakka. Hänen argumenttinsa siitä, että eläkejärjestelmän täytyy olla oikeudenmukainen sukupolvien ylitse, on täysin oikea. On täysin selvä asia, että kaikkien eläketurva täytyy varmistaa oikeudenmukaisella tavalla, sekä nykyisten eläkkeensaajien että myöskin tulevien. Se, että nyt lähdetään puhumaan siitä, että eläkerahastot kuivuisivat tämän puoliväli-indeksin käyttöönoton myötä, tuntuu häkellyttävältä. Hän itse antoi ne luvut, joihin minäkin viittasin: kymmenen vuoden päästä tämän puoliväli-indeksin käyttöönoton jälkeen, jos se otettaisiin nyt juuri käyttöön, eli vuonna 2030, eläkemeno olisi 900 miljoonaa euroa suurempi kuin se olisi tällä nykyisellä taitetulla indeksillä, ja 20 vuoden päästä eli vuonna 2040 eläkemeno olisi 1,8 miljardia euroa suurempi kuin tällä taitetulla indeksillä. Kuinka me voimme puhua vakavasti eduskunnassa, että me kuivatamme rahastot, kun Eläketurvakeskuksen omien ennustusten mukaan eläkerahastojen koko on yli 400 miljardia euroa 2040-luvulla, ja siitä eteenpäin, kun mennään 2080-luvulle, rahastot kasvavat 1 500 miljardiin euroon? Tämähän on järjetöntä kansantalouden kuivattamista rahastoihin, joiden varoista suurin osa, 70 prosenttia, on siirretty ulkomaille. Me aidosti kuivatamme Suomen kansantalouden näihin eläkerahastoihin sen sijaan, että me loisimme työpaikkoja. Eläkkeiden korotus on kustannustehokkainta elvytystä, jota Suomessa voitaisiin harjoittaa. Pienikin korotus eläkkeisiin menee suoraan kulutuskysyntään, ja nuoret saisivat töitä. Tämä on tässä hyvin tärkeää huomata koko ajan, että itse asiassa eläkkeiden korotus tällä hetkellä on nimenomaan sekä nuorten että vanhempien yhteinen intressi.

Sitten on hyvä tietää nämä perusluvut. Tela, työeläkevakuuttajien yhteisjärjestö, on antanut ne luvut, kun on laskennallisesti arvioitu, kenen se 205 miljardia euroa eläkesäästöjä sukupolvien yli oikeastaan on, ja kannattaa huomioida, että 65 prosenttia näistä varoista eli yli 130 miljardia euroa on itse asiassa nykyisten eläkkeensaajien ja juuri eläkkeelle menevien rahoja. Se on heidän säästöjään. Keskimäärin 65-vuotias ihminen elää 20 vuotta, ja suuret ikäluokat ovat olleet kohta kymmenen vuotta eläkkeellä, eivätkä he saa eläkesäästöistensä euron euroa edes korkojen kautta omaan käyttöönsä. Tämä on merkillinen tilanne. Rahastot jäävät joka tapauksessa koskemattomiksi tuleville sukupolville. 60-luvulla syntyneiden osuus näistä rahastoista on 20 prosenttia, 70-luvulla syntyneiden osuus on 11 prosenttia, ja nuorten, 80- ja 90-luvuilla syntyneiden osuus on kolme ja puoli prosenttia. Nuorten täytyy saada vielä tehdä töitä, jotta he voivat sen oman rahasto-osuutensa kasvat-
taa ja sitä kautta varmistaa sen oman eläketurvansa, ja sen takia on nuortenkin kannalta kohtuutonta, että me vain siirrämme voimavaroja ulos, köyhdytämme lakisääteisesti eläkkeensaajia ja olemme siinä tilanteessa, että nuoretkaan eivät pääse työelämään kiinni.

Työeläkevakuutusmaksuista: Tässä on koko ajan nostettu uhkaa siitä, että tällainen 100 miljoonaa, 800 miljoonaa tai 1,8 miljardia euroa 20 vuoden kuluttua oleva eläkemenojen suuruus johtaisi työeläkevakuutusmaksujen korotuksiin. Miksi? Miksi ihmeessä? Kuinka pitkälle me näitä rahastoja haluamme kasvattaa? Mikä on se raja, johon me tulemme?

Täällä on nyt viitattu Teivo Pentikäiseen, joka on tämän työeläkejärjestelmän luoja. Hän oli palkkaindeksin kannalla, ja 1955:kin hän sanoi, että niin ei tätä pidä tehdä, että muutetaan palkkaindeksi taitetuksi indeksiksi. Ja toinen seikka, mikä siinä on ytimessä ollut koko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

ajan: Alun perin, kun rahastot luotiin, tavoitteena oli kahden vuoden eläkemenojen verran rahastoida voimavaroja. Nykyrahassa se on noin 50—60 miljardia euroa. Tämä on ollut se tavoite, ja nyt meillä on jo 205 miljardia. Tämähän on ihan päättymätön suo, kuinka pitkälle me näitä rahastoja kasvatamme ja kuivatamme kansantalouden, köyhdyttämme eläkkeensaaajia, ja samanaikaisesti kaikki kansainvälisesti toteavat, että Suomen eläkejärjestelmä on poikkeuksellisen rahoituksellisesti vahva ja kestävä. Me emme pysty valtion budjetilla rahoittamaan kunnolla näitä pienimpiäkään työeläkkeitä, jolloin meidän on otettava käyttöön ne rahat, jotka on varattu eläkkeisiin, eli näiden eläkerahastojen korkoja. Kukaan meistä ei puhu siitä, että rahastoja lähdetäisiin purkamaan ja kuivattamaan. — Kiitos.

19.13 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä oli puhetta näistä nimistä, ja itse vähän ihmettelin, oliko minun nimeni kadonnut johonkin. Muistan hyvin, kun edustaja Elomaan kanssa keskustelin tämän lakialoitteen allekirjoituksesta. Kuten edustaja Lehto tänään kertoi, täällä on nyt ollut jotain kummallista, koska nimiä on ilmeisesti kadonnut jonnekin näistä aloitteista. Mutta se siitä. Voinhan minä tässä sen kertoa, minun näkemykseni.

Minusta eläkeläisten köyhyys ja keskituloisten toimeentulokamppailu on järkyttävää. Itse saan paljon yhteydenottoja ihmisiltä ja tunnen paljon ihmisiä, jotka joutuvat päivittäin kamppailemaan sen kanssa, että rahat riittäisivät ruokaan, lääkkeisiin — haluaisi lapsenlapselle joskus ostaa jotain ylimääräistä, matkalle lähteminen on melkein utopiaa, ei ole rahaa. Katselin tuossa eräänä iltana Hurstin ruokajonoa: Kyllä siellä hyvin paljon näkyi eläkeläisiä. Nuoriakin oli, mutta hyvin paljon eläkeläisiä, ja kyllä se todella pahalta tuntui.

Sami Savio myös puhui tästä samasta asiasta. Erityisesti se koskettaa iäkkäitä naisia. Pääasiassa on tehty pitkä työura, 15-vuotiaasta lähtien, joskus nuorempaanakin, luotu meidän sukupolvellemme ja meitä nuoremmille pohja tälle hyvinvointiyhteiskunnalle, taisteltu viisipäiväinen työviikko. On äitiyslomaa, on paljon muita asioita, joita ehkä mekään kaikki emme muista aina arvostaa. Nyt sitten tämä sukupolvi joutuu taistelemaan siitä, kuten edellisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, että heidän rahansa eivät riitä. Tästä syystä perussuomalaiset asettavat monia asioita monesti kovasti vastakkain. Tämä johtuu siitä, että asiat ovat vastakkain. Me katsomme, että kun me jaamme samasta kukkarosta rahoja, meidän tulisi huolehtia ensin niistä sukupolvista, jotka ovat taistelleet meille ensinnäkin itsenäisyyden ja rakentaneet sen jälkeen meille hyvinvointi-Suomen. Me olemme heille hyvin paljon velkaa.

On hyvä muistuttaa myös mieleen, että oliko se 2005, jota ennen alle 23-vuotiaana ansaitut ansiot eivät kerryttäneet eläkettä. Itsekin ja varmasti moni tässä salissa on siinä tilanteessa, että teki silloin pitkää työpäivää. Tämä on yksi epäoikeudenmukaisuus, joka rasittaa tätä sukupolvea, mikä on hyvä muistaa tässä keskustelussa.

Silloin, kun tämä kansalaisaloite oli 2017 täällä eduskunnassa, muistan, että minä ja kansanedustaja Laura Huhtasaari, nykyinen perussuomalaisten europarlamentaarikko, tapasimme työeläkelaitoksen henkilökuntaa tai edustajia ja kysyimme semmoista asiaa, että onko koskaan mietitty, että tämä eläkeindeksi katsottaisiin jotenkin progressiivisesti nousevaksi, että se taitettu indeksi palautettaisiin jotenkin toisella ajatustavalla siten, että se ei olisi aina se vakio, jolloin se hyödyttäisi pienempiä enemmän kuin isoja. Näissä lakialoitteissa on aina vähän se ongelma, että se osuu myös niihin valtavan isoihin eläkkeisiin. Vaikka niitä ei ole paljon, mutta siitä huolimatta — jos nyt on vaikka 7 000—8 000 euron eläke, niin ehkä ei nyt ihan ole sellaisessa kuopassa kuin ne, jotka eniten sitä apua tarvit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

sevat. Silloin lähetekeskustelussa esitimme valiokunnalle, että tätä olisi selvitetty, mutta kun se tuli takaisin, tätä ei valitettavasti ollut mitenkään selvitetty, eikä siitä sen jälkeen ole mitään kuulunut.

Itse mietin tuota parlamentaarista työryhmää, ja minusta oli arvokasta, että edustaja Kankaanniemi kertoi tuosta historiasta. En tiennyt, että tällainen on kerran tehty ja sitten kuitenkin haudattu. Meillä viime eduskuntakaudella valmistui myös tällainen köyhyystyöryhmän toimenpideohjelma. Meillä on näitä erilaisia toimenpideohjelmia. Jotenkin näen sen asian niin, että toki asioita voidaan tässä rinnalla selvittää, mutta ei voi olla niin, että me pidämme näitä työryhmiä niin kauan aikaa, että aika hoitaa ongelmat. Ihmiset tarvitsevat sitä rahaa nyt. Kyllä se helposti kansalaisista kuulostaa siltä, että me ensin aina siirrämme kaikenlaisiin työryhmiin asioita vuosikausiksi ja sitten onkin taas vaalit ja sitten on taas uusi hallitus ja sitten onkin taas kymmenen vuotta mennyt ja mitään ei ole tapahtunut.

Tästä syystä esimerkiksi perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa tulee olemaan saman tyyppisiä asioita, joita meillä on ollut nyt viimeiset vuodet. Ne olisivat nopeita tehdä, ja myös Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu on kiinnittänyt niihin huomiota. Tästä syystä toivon, että esimerkiksi edustaja Kiljunen äänestäisi meidän kanssamme. Näistä äänestetään nyt joulukuussa. Meillä tulee olemaan ehdotuksia eläkeläisten verotukseen — nopea keino, voidaan ottaa ensi vuonna käyttöön. Lääkeomavastuun poisto, 50 euron poisto — voidaan ottaa heti käyttöön. Meidän täytyisi sähköyhtiöille laittaa tuottokatto — voidaan ottaa käyttöön. Omaishoidon tuen verovapaus — voidaan heti ottaa käyttöön. Asiakasmaksukatot voidaan yhdistää — pikaisesti käyttöön. Tässä olisi iso työkalupakki, joka helpotaisi juuri sitä arkista olemista liittyen asumiseen ja lääkkeisiin ja hoitoon.

Ja sitten tietysti se — puhuikohan edustaja Kiljunen vielä siitä polttoaineveron korotuksesta? Se ei oikein suomalaisen mentaliteettiin sovi, että ihmiset, jotka tarvitsevat autoa myös esimerkiksi terveydenhoitokuljetuksiin — niin kuin olemme kuulleet, terveyspalveluita siirretään paljon niin, että ihminen joutuisi itse hakeutumaan pidemmällekin hoitoon. Tämä ei käy. Toivottavasti te saatte, niin kuin jossakin puheenvuorossa kävi ilmi, myös pääministeri Rinteen ja koko hallituksen taakseenne.

19.19 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! On pakko myöntää, että vanheneminen pe-lottaa. Kestääkö terveys? Onko ketään, kuka pitää huolta, kun kunto pettää? Tuleeko toimeen? Eläkeläiset on kansanosa, joka on syrjityssä ja eriarvoisessa asemassa. Vuonna 95 astui voimaan taittoindeksi, joka oli asetettu väliaikaiseksi. Tähän päivään mennessä tuota taittoindeksiä ei ole palautettu, ja se on aiheuttanut kasvavaa, merkittävää eläkeläisköyhyttä. Tämä on hyvin erikoinen ilmiö maassa, jota pidetään hyvinvointivaltiona, jossa kaikista pitäisi pitää huolta.

Toinen syy eläkeköyhyyteen on verotus. Jo keskimääräisellä työeläketasolla 20 000 euroa per vuosi eläkkeensaaja maksaa Veronmaksajain Keskusliiton verolaskurin mukaan veroa 18,6 prosenttia, kun vastaavan ansiotuloa saavan veroaste on 7,54 prosenttia. Erotus on siis peräti 11,06 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että nykyinen vanhusikäluokka maksaa veroja vuositasolla 2,5 miljardia euroa enemmän kuin ansiotyöstä vastaavan tulon saavat maksavat. Aikamoinen ero.

Arvoisa puhemies! Verotuskäytäntö rikkoo perustuslain 2 luvun 6 §:ää. Se pykälähän kertoo, että kansalaisia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan toistensa kanssa muun muassa iän perusteella. Köyhyys on karkeasti ihon alle menevä prosessi. Sitä voidaan ilmentää hel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

posti Dickensin mitalla: kun tulot ovat 10 ja menot ovat 9,5, elämä hymyilee, ja kun tulot ovat 9,5 ja menot 10, elämä on yhtä painajasta — ja liian monella eläkeläisellä jokapäiväinen elämä on juuri tätä. Eläkeläisiä on puolitoista miljoonaa. Puolella heistä on toimeentulon kanssa vaikeuksia, kolmasosalla kaikki rahat kuluvat välttämättömiin menoihin, kymmenellä prosentilla on vakavia vaikeuksia toimeentulon kanssa — se on noin 150 000 ihmistä. Kyse ei siis ole ihan pienestä joukosta, joka pärjää todella huonosti.

Tähän on mielestäni turha etsiä syyllisiä tästä salista. Me olemme kaikki yhtä syyllisiä. Meidän velvollisuutemme on korjata tämä asia, tehdä viimeinkin tälle jotain, sillä siitähän meille maksetaan. Vanhuus ei saa tarkoittaa köyhtymistä.

Arvoisa puhemies! Keinoja asian korjaamiseen on luonnollisesti monia. Kokoomuksen lääkkeet ovat parlamentaarisen työryhmän asettaminen tutkimaan eläkejärjestelmän kestävyyttä ja eläkeläisten ostovoimaa. Eläkeläisten ostokori on saatava vastaamaan todellisia kustannuksia. Työllisyysaste on saatava korkealle, ja eläkeläisten verotusta on kevennettävä. — Kiitos.

19.23 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty monia tosi hyviä puheenvuoroja. Mietin tässä, kun tässä näistä indeksiasioista ja puoliväli-indeksin muutoksista aiheutuvista kustannuksista ja eläkejärjestelmän kestävydestä ollaan puhuttu ja toisaalta sitten Telan ja ETK:n ikään kuin, sanoisinko, pelottelusahköpostia läpi luettu, ja ihmettelen sitä, että kun tässä salissa tehdään joitakin päätöksiä, niin mistä muista päätöksistä ja laeista me ajattelemme niin, että ne nuijitaan sinne kallioon seuraaviksi 60 tai 80 vuodeksi. Mehän arvioimme ja seuraamme tilanteita, kansantaloutta, eläkeasioita, indeksiasioita vuosittain ja vaalikausittain, ja muutoksia niihin voidaan tehdä tässä salissa hyvinkin tiheään tahtiin. Mutta kun puhumme työeläkkeistä ja tästä eläkejärjestelmästä, niin silloin tuntuu kuin puhuisimme vain siitä, että nyt nuijimme jotakin ja vannomme, että se sitten kestää seuraavat 60 tai 80 vuotta ikään kuin siihen ei saisi enää puuttua. Tämä on kovasti hämmästyttänyt.

Eläkeläisten verotusta on ilman muuta korjattava. Siinä on epäkohtia suhteessa palkan-saajiin. Yhteinen maksukatto on ilman muuta saatava, ja monia muita muutoksia, mistä tänäkin päivänä on tästä pöntöstä puhuttu, pitäisi eläkeläisille saada.

Tähän puoliväli-indeksiin ja työeläkkeisiin liittyen me voimme ennakoida tulevaa, mutta historian me tiedämme. On peloteltu suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisellä ja puoliväli-indeksin muuttamisella ja sillä, miten järjestelmä kestää. Jos ajattelemme, niin 2009 jäi eläkkeelle 80 000 eläkeläistä ja siitä huolimatta rahastot ovat koko ajan kasvaneet. Jos puoliväli-indeksillä olisi jatkettu silloin vuonna 95, 96 ja tänne asti, niin laskelmien mukaan meillä olisi edelleenkin 160 miljardia euroa rahastoissa, ja jos alun perin sillä palkkaindeksillä, mikä alkuaan siinä oli, olisi jatkettu, se olisi ollut käytössä kaikki nämä vuodet, niin silloinkin meillä keskivertotuotoilla olisi toistasataa miljardia euroa edelleenkin noissa rahastoissa.

Vuodesta 95 vuoteen 2018 asti eläkemenot ovat kyllä kaksinkertaistuneet, mutta eläke-rahastojen suuruus on kuusinkertaistunut. Parin vuosikymmenen ajan rahastojen tuotto on ollut keskimäärin seitsemän kahdeksan miljardia euroa vuodessa. Jos puoliväli-indeksi palautettaisiin, se maksaisi noin miljardin, mutta rahastojen kasvuun jäisi vielä keskimäärin se seitsemän miljardia. Eli näistä rahastojen tuotoista jos me käyttäisimme vuosittain yhden miljardin, niin silti useammalla miljardilla rahastot vuosittain kasvaisivat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

ETK on laskenut keskivertotuotoilla ja väestöennusteilla vuosikymmenien tilannetta eteenpäin, ja ETK:n mukaan vuonna 2085 meillä on noin 5,1 miljoonaa asukasta, joista työllisiä olisi noin kaksi miljoonaa ja eläkeläisiä 1,7 miljoonaa. Tuolloin on ajateltu, että eläkevakuutusmaksut olisivat noin 15 miljoonaa maksettavia työeläkkeitä pienemmät, ja eläkevakuutusmaksuthan voisivat olla paljon enemmänkin pienemmät. Mutta paisuneiden rahastojen tuotot olisivat, vaikka ajattelisimme vain kolmen ja puolen prosentin tuottoa, 23 miljardia vuodessa.

Minua ihmetyttääkin, kun ajattelemme ETK:n ja Telan viestejä ja heidän kokoamiaan tietoja, että usein siellä pelotellaan esimerkiksi näitten työeläkemaksujen nousulla ja kaikella muulla sellaisella, mutta harvoin siellä samoissa papereissa esitetään, kuinka suureksi arvioidaan näiden eläkerahastojen kasvavan. Koska todellakin, mistä edustaja Kiljunen tässä jo aiemmin ansiokkaasti on puheenvuoroja käyttänyt niin kuin monet muutkin, jos ajattelemme, että vuonna 2065 tuollaisella maltillisellakin alle 4 prosentin tuotolla eläkerahastot olisivat noin kuusi- ja puolisataa miljardia ja vuonna 2085 lähemmäs tuhat miljardia, ja jos ajattelemme, että vuonna 95 rahastot olivat neljä kertaa suuremmat kuin maksetut eläkkeet, niin vuonna 2085 — ja nimenomaan Eläketurvakeskuksen arvion mukaan — rahastot ovat kymmenen kertaa suuremmat kuin eläkkeet. Mieltii kyllä todella, että mikä järki meidän on varastoida ja paisuttaa näitä rahastoja, vielä kun ne suurimmaksi osaksi on todellakin sijoitettu ulkomaille, kun me voisimme ottaa sieltä vaikka pientä siivua niiden paisuvien rahastojen tuotoista ja käyttää niitä täällä meidän oman kansantaloutemme ja eläkeläisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Meillä on näppäriä eläkeläisiä, jotka ovat kirjoittaneet minullekin, että eikö nykyhallitus ymmärrä, että he voisivat lisätä verotulojakin ilman verojen nostamista ja nimenomaan niin, että taitettu indeksi poistettaisiin, otettaisiin puoliväli-indeksi käyttöön, nostettaisiin työeläkkeitä, ja sieltä todella niitä verotuloja tulisi yhteiseen kukkaroon, ja niillä voisi osittain maksaa vaikka nämä tarvittavat korotukset kansaneläkkeisiin tai takuueläkkeisiin ja moniin muihin asioihin, mitä meidän ikäihmiset, eläkeläiset ja heidän hyvinvointinsa tänä päivänä vaatisi.

Sen vuoksi ihmettelen tätä pelottelua ja ihmettelen sitä, kun sanotaan, että kun ei tiedä mitä tapahtuu rahastoille ja kestävätkö ne tai kestäkö tämä järjestelmä. Mehän voimme seurata näiden muutosten jälkeen vuosittain tilannetta, arvioida kahden, kolmen, neljän vuoden välein, ja jos tilanne näyttäisi siltä, että tapahtuisi jotakin katastrofaalista maailmassa, niin silloinhan me voimme säätää uuden lain, niin kuin me tässä salissa teemme aiwan viikoittain.

19.30 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty todella tärkeää keskustelua ja hyvää keskustelua tänään eläkeläisistä ja puoliväli-indeksistä.

Takuu- ja kansaneläkkeiden nosto: Hallitus nostaa niitä vähän, erittäin hyvä asia. Saisi nostaa vielä paljon enemmän. Mutta se on hyvä asia.

Mutta koska nyt tänään puhumme tosiaan näistä työeläkkeistä, niin keskityn nyt tässä puheessani siihen.

Hyvinvointimme rakentamiseen osallistuneiden toimeentulosta on pidettävä huolta myös työuran päätyttyä. Pienituloisten eläkeläisten tilanne alkaa olla todella huolestuttava. Leipäjonot kasvavat, ja siellä on kasvava joukko myös iäkkäitä naisia. Haluan nostaa erityisesti esille pitkän työuran pienellä palkalla tehneiden naisten tilanteen. Moni on mennyt töihin neljätoistakesäisenä, painanut pitkää päivää, usein kuusipäiväistä työviikkoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

kymmeniä, kymmeniä vuosia, ja eläke on ehkä noin 1 300 euroa. Eikö olisi oikeus ja kohtuus, että yhteiskunta turvaisi heille ja kaikille pientä eläkettä saaville edes aivan arjen välttämättömiin menoihin riittävän tulotason?

Nyt on kysymys myös oikeudenmukaisuudesta. Ja hallitukselle on kysymys arvovalinnasta: kun rahaa laitetaan liikkeelle ja tehdään talousarviot, niin mihin käytetään rahaa? Ketkä ovat nyt siinä asemassa, että pitäisi enemmän laittaa heidän elämäntilanteensa parantamiseen rahaa? Aika pitkälti kyllä iäkkäät ihmiset.

Täällä on puhuttu paljon myös eläkerahastoista tänään. Tiedetään, että ne paisuvat koko ajan. Siellä on yli 200 miljardia. Haluaisin, että tätä asiaa valaistaisiin ihan tarkasti. Jotenkin tuntuu, että semmoinen pieni ei nyt salaisuuden verho mutta kuitenkin epätietoisuuden verho on eläkerahastojen ympärillä. Koska ne kasvavat koko ajan, näkisin, että sieltä voisi olla mahdollista irrottaa joitakin miljardeja ja suunnata pienituloisille eläkeläisille. Miksi tämä ei voisi olla mahdollista? Ja silti pitää, totta kai, pitää mielessä, ettei vaaranneta tulevien työssä olevien ja meidän nuoremme eläkkeitä tulevaisuudessa, ei tietystikään. Mutta uskoisin, että sieltä kyllä heruisi jotakin. He, jotka nyt ovat eläkkeellä, ovat tehneet mahdolliseksi meille tämän hyvinvointiyhteiskunnan tänä päivänä. He ovat sen ansainneet, että sieltä jotain heille voisi antaa lisää.

Se syyllistäminen, sitäkin on ollut jonkun verran, sitä, että ikäihmiset ovat vain menoera ja syyllistetään heitä. Se on aivan järkyttävää puhetta. Tällainen puhe tarvitsisi heti poikaista — se on hävytöntä.

Edustajat Kankaanniemi, Savio, Meri ja Lehto toivat perussuomalaisten linjan pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamiseksi hyvin esille puheenvuoroissaan. Edustaja Meri vielä yksilöi hyvin paljon niitä toimenpiteitä, mitä perussuomalaiset tulevassakin varjobudjetissaan esittävät. Ja se on kestävä, se ei ole mikään huuhaa-varjobudjetti. Kiitos heille siitä.

Täällä on paikalla tietysti Kiljunen, myös tämän toisen lakialoitteen tekijä Aittakumpu sekä Tanus. Kilpi taisi jo lähteä. Myös heille kiitos siitä, että olette vielä täällä, koska asia on todella tärkeä. Lehterilläkin on vielä muutamia ihmisiä.

Toivon, että tämä lakialoitteeni, jonka suurin osa perussuomalaisista on allekirjoittanut ja loputkin olisivat varmaan allekirjoittaneet, mutta kun aina eivät kaikki ole paikalla, niin voi olla, että jonkun nimi jää pois. Meren nimen muistaisin siellä nähneeni, mutta se täytyy tarkastaa. Myös hän on tehnyt hyvin paljon niitten asioiden eteen töitä.

Toivon, että tämä nyt vilkastuttaisi sen keskustelun siihen pisteeseen, että tulisi myös tuloksia ja tekoja. Ja nyt kun äänestellään varmaan sitten näistä aloitteista, toivon, että kaikki ne aloitteet, jotka johtavat siihen, että eläkeläisten ja varsinkin pienituloisten eläkeläisten tilanne parantuu, saavat kannatusta.

Ja kiitos myös Kiljulle erittäin paljon tästä hänen lakialoitteestaan. Toivottavasti tämä tuottaa hedelmää. Kiitos kaikille!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, jos mitenkään mahdollista, niin koetetaan pitää puheenvuorot mahdollisimman tiiviinä. Asian käsittely joudutaan tänään keskeyttämään viimeistään kello 20.00 ja istunto päättämään, että saadaan tämä sitten valiokuntaan ennen marraskuuta.

19.37 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Elomaa totesi, olemme nyt käyneet eläkeläisten toimeentulosta varsin monipuolista ja mielenkiintoista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

keskustelua hyvin monelta kantilta. Olen tätä kuunnellut mielenkiinnolla ja uskon, että olen jotain uuttakin oppinut tästä varsin monisäikeisestä kysymyksestä.

Monissa puheenvuoroissa on nyt viitattu ja puhuttu myös näistä hallituksen päättämistä eläkkeiden korotuksista, jotka koskevat tosiaan takuueläkettä ja kansaneläkettä. Haluan vielä sen todeta, että meille keskustassa on aivan erityisen tärkeää ollut se, että voimme nyt kohdentaa noita korotuksia kaikkein pienituloisimpiin eläkeläisiin ja tällä tavalla vähentää eläkeläisköyhyyttä. Tämä kansaneläkkeen korotus on nyt täysimääräisenä 34 euroa kuukaudessa ja takuueläkkeeseen tulee 50 euron korotus ensi vuoden alusta, ja nämä korotukset kaikkiaan koskevat yli 600 000 suomalaista eläkkeensaajaa. Se on varsin iso joukko, jonka arjessa nämäkin korotukset tulevat nyt varsin merkittävästi tuntumaan. Ehkä vähän ihmettelen sitä, jos näitä hallituksen nyt toteuttamia eläkkeen korotuksia jollakin tavalla vähätellään, koska niissä on kuitenkin kyse varsin merkittävistä asioista. Tiedän sen itsekin, että kyllä eurolla, yhdellä eurollakin, voi olla ja onkin monelle ihmiselle merkitystä, ja nyt kuitenkin puhutaan kymppien korotuksista. On erittäin arvokasta, että me saamme näille pienituloisimmille eläkeläisille nyt nuo korotukset. Hallitus on huolehtinut myös siitä, että nämä eläkkeiden korotukset otetaan huomioon siten, että ne eivät vaikuta juurikaan asumistukeen, vaan ne tulevat täysimääräisinä näille takuueläkettä ja kansaneläkettä saaville eläkeläisille.

Kyllä nämä parannukset todella tulevat tarpeeseen, mutta tämä keskustelu, jota nyt käymme, on todella arvokasta ja tärkeää, ja on aivan selvää, etteivät nämä eläkkeiden korotukset vielä riitä, vaan paljon on tehtävä. Ja aivan kuten tässä keskustelussa on hyvin tullut esille, niin monille eläkeläisille aivan ratkaisevaa hankaluutta tuottaa arjessa se, että eläminen on monella tavalla kallista: sairaanhoidon ja terveydenhuollon maksut, lääkekulut — eläminen muutoinkin on varsin kallista. Ja ehkä monesti juuri haja-asutusalueilla ja vähän kauempana keskuksista se vielä korostuu, että elämisen kulut ovat melkoiset, ja siksi meidän on erityisesti nyt laajasti mietittävä erilaisia ratkaisuja eläkeläisten tilanteen parantamiseen.

19.40 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Haluan vielä muistuttaa, että eläkkeet muodostuvat nimenomaan työntekijän työstä. Jokainen työeläke on tiukasti sidottu työuran pituuteen ja eläkekertymään. Oikeudellisesti ja moraalisesti eläke on eläkeläisen työ-säoloaikanaan maksamaa omaa rahaa. Se on ikään kuin rahastoihin siirrettyä myöhennettyä palkkaa, palkanosa, joka siirretään yhteisellä sopimuksella eläkkeenä maksettavaksi.

Näillä palkoista kerätyillä eläkemaksuilla on katettu koko tämän työeläkejärjestelmän voimassaolon aikana kaikki maksuun tulleet eläkkeet lähes täysin. Muutaman viime vuoden aikana myös rahastojen tuottoja on käytetty, mutta todella vähäisessä määrin. Itse rahastoihin ei ole tarvinnut kajota käytännössä lainkaan, ja ne ovat kasvaneet kasvamistaan: 90-luvun puolivälistä ne ovat kuusinkertaistuneet tuohon yli 200 miljardiin euroon. Samaan aikaan eläkemenot ovat vain kaksinkertaistuneet — rahastot kuusinkertaistuneet, menot vain kaksinkertaistuneet.

Työntekijäthän maksavat eläkemaksua keskimäärin noin 7 prosentin ja työnantajat hie-man alle 12 prosentin mukaan. Vuoteen 92 asti työeläkemaksuja maksoivat vain työnantajat. Vaikka työnantajien osuus tässä maksussa on suurempi kuin palkansaajien, on siis muistettava, että eläkkeet ovat osa työllä luotua arvonlisäystä, kiteytyntä työtä, maksoi ne muodollisesti työntekijä tai työnantaja. Myöskään se, että osa eläkkeistä voidaan mak-saa eläkerahastoista tai nimenomaan rahastojen tuotosta, ei tätä perusasiaa muuta. Rahas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

toista tai niiden tuotosta eläkkeisiin siirretty arvo on osa nimenomaan työllä luotua kansantalouden arvonlisäystä. Joskin nykytilanteessa tämä arvonlisäysprosessi rahastojen tuottojen osalta on jo varsin globaali, kuten täällä on tullut esiin. Rahastojen sijoituksista valtaosa on ulkomailla, oliko 70 prosenttia. Tässä kehityksessä työeläkemaksujen osalta hieman näyttää siltä, että työnantajat olisivat pyrkimässä keveämpään maksuvastuuseen, täällä edellä kokoomuksen edustaja Eestilän puheenvuorokin ehkä hieman viittasi siihen.

On hyvä muistaa, että työeläkejärjestelmästä on säästetty monella muullakin tavalla kuin tällä taitetulla indeksillä, joka nyt esitetään muutettavaksi puoliväli-indeksiksi. Esimerkiksi alkaneita eläkkeitä on vuodesta 2010 lähtien pienentänyt vuosittain kasvava elin-aikakerroin. Esimerkiksi vuonna 2030 se heikentää eläkkeitä jo lähes 10 prosenttia. Vuonna 2017 voimaan tullessa eläkeuudistuksessa eläkeikää korotettiin ja pienennettiin vanhempien ikäluokkien eläkekattumia. Varhaiseläkkeitä on karsittu, [Puhemies koputtaa] ja niiden ehtoja on tiukennettu, ja esimerkiksi työttömyyseläke on lakkautettu kokonaan. — Eli säästetty on.

Se työllä luotu arvo, joka näissä eläkerahastoissa [Puhemies koputtaa] on, kuuluu sen työn tekijöille — eläkkeen muodossa.

19.43 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kollegoja kiittää tästä keskustelusta, jota on käyty. Jos ihan tarkkoja ollaan, niin oletan, että edustaja Elomaalla niin kuin minullakin keskeisin tavoite tällä aloitteella on ollut ylipäättään, että me keskustelemme tästä työeläkejärjestelmästä, keskustelemme eläkerahastoista, keskustelemme tästä eläkkeensaajien lakisääteisestä köyhtymisestä, jotta aukaisemme toinen toistemme silmiä. Se on tässä se tärkein asia. Pidän myöskin erittäin hyvinä näitä erilaisia puheenvuoroja, mitä tässä tänään on käyty läpi.

Edustaja Meri lähti jo pois, mutta hän harmitteli sitä, että hänen nimensä puuttui joistakin aloitteista. Saattaa olla, että se on kömmähdys, jos se koskee edustaja Elomaa aloitetta, mutta minun aloitteeni osalta se on ollut kyllä tiedossa. Hän allekirjoitti erään toisen tekemäni lakialoitteen, jota ei ole vielä luovutettu, yksityisen pysäköinninvalvonnan lopettamisesta, sen hän allekirjoitti. Minä luulen, että hän teki tässä pienen sotkun omalta puoleltaan.

Sen sijaan edustaja Elomaa nosti hyvin erinomaisesti esille ison asian, mikä on koko tämän jutun lähtökohta. Meillä on erinomainen eläkejärjestelmä rahoituksellisen kestävyysden osalta, mutta eläkejärjestelmä ei ole onnistunut, jos leipäjonojen asiakkaista 40 prosenttia on eläkkeensaajia. Eläkkeen pitää taata perustoimeentulo iäkkäille ihmisille, ja sitä nykyinen eläkejärjestelmä ei tee. Jos tilastollisesti suurin yksittäinen asiakasryhmä leipäjonoissa on ikäihmiset, joku on pahasti vialla. Siinä mielessä edustaja Elomaa nosti sen erinomaisen hyvin esille. Se on se iso haaste, mistä me tässä keskustelemme, ja sen haasteen päällä on vielä se, että mitä vanhemmaksi eläkkeensaaja tulee, sen köyhemmäksi hän tulee. Eli me rankaisemme ihmisiä siitä, että he ikääntyvät.

65-vuotiaista seitsemän prosenttia on köyhyysrajan alla, se on keskimääräinen kaikkien suomalaisten osalta. Kun ihminen on yli 75-vuotias, niin köyhyysrajan alla on jo 22 prosenttia, ja kun menee yli 85-vuotiaisiin, köyhyysrajan alla on 30 prosenttia, ja satavuotiaista, joita ei ole kunnolla tilastoitu mutta jotka näkyvät, lähes puolet on köyhyysrajan alla. Mitä vanhemmaksi ihmiset tulevat, sen köyhemmäksi he tulevat. Ehkä sarkastista onnellisuutta on se, että Suomessa ei ole tilastoitu yhtään 110-vuotiaista köyhyysrajan alla elävää. Ongelman ratkaisee luonto, ei yhteiskuntapolitiikka, ja me olemme tässä eduskunnassa nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

tekemässä päätöksiä, niin että me ratkaisisimme tätä ongelmaa ja tarttuaisimme siihen vakavasti: eläkkeensaajien köyhtymiseen siinä, mitä vanhemmaksi he tulevat.

Täällä viitattiin joissain puheenvuoroissa tähän työryhmään, joka 2011 vaalien jälkeen perustettiin, jonka tehtävänä oli arvioida työeläkeindeksijärjestelmää. Jotkut eivät ehkä olleet ihan täysin tietoisia siitä, kun kuvittelivat, että se mietintö meni roskapönttöön. Se ei mennyt ollenkaan roskapönttöön. Siinä 2013 annetussa mietinnössä ei kannatettu taitetun indeksin kumoamista. Eläkeläisjärjestöjen edustajat jättivät sinne eriyvän mielipiteen siitä, että indeksin pitäisi olla 30—70-indeksi 20—80:n sijasta. Se oli eriyvä mielipide, mutta muuten se raportti ei kannattanut indeksin muuttamista. Siinä mielessä se ei johtanut siihen, mihin olisi toivonut.

Sitten täällä on paljon puhuttu siitä, että nuoremmat sukupolvet maksavat tänä päivänä enemmän työeläkemaksuja kuin aikaisemmat sukupolvet. Tämähän on fakta — tämä on fakta. He maksavat suurempia työeläkemaksuja, mutta he maksavat huomattavasti pienempää tuloveroa kuin aikaisemmat sukupolvet. Elinaikakerroin kieltämättä lähtee siitä liikenteeseen, että nuoremmat tekevät pidempään töitä, mutta he aloittavat myöskin työuran myöhemmin kuin aikaisemmat sukupolvet.

Täällä viitattiin myöskin siihen, että aikaisemmilla sukupolvilla vuoteen 2005 asti eläkekertymä alkoi työelämässä vasta, kun ihminen täytti 23 vuotta, vaikka monet aloittivat työelämän jo 15:n iässä. Ihmiset aloittavat nykyisin myöhemmin ja elävät sitten pidempään ja tekevät pidempään töitä, eli sukupolvien yli tapahtuva tämäntapainen kaavamainen vertailu on tarpeetonta, täydellisen tarpeetonta. Olennaisinta on se, että jokainen suorittaa lakisääteiset velvoitteensa ja jokaiselle turvataan se ansiosidonnainen työeläke, niin kuin kaikille kuuluu.

Sitten täällä on ollut yksi iso kysymys: ennusteet. Julkisessa keskustelussa olemme merkkillisessä tilanteessa sen suhteen, että faktoja, jotka ovat meille vain tiedettyjä menneisyydessä tapahtuneita asioita, ei oteta tosissaan. Sen sijaan me rakennamme kaiken ennusteiden varaan, ennusteiden, jotka ulottuvat vuoteen 2080 asti, ja näistä ennusteista tulee tähän julkiseen keskusteluun faktoja. Joka ikinen taloustieteilijä tietää, että yksikään vakava taloustieteellinen tutkimuslaitos ei koskaan tee yli 20 vuoden ulottuvia ennusteita. Luottamusvälit tulevat niin epämääräisiksi, ettei ole järkevää ennustaa niin pitkälle edes karkeita ennusteita. Meillä käydään vakavaa keskustelua, mikä on tilanne vuonna 2070 ja niin edelleen. Ainoa tilasto, joka voisi jossain määrin olla vakaa, ja sekin on epäluotettava, on väestöennusteet.

Väestötilastot ovat tässä ikääntymisen osalta sikäli kiinnostavia, että me olemme juuri saaneet Tilastokeskuksen tuoreen väestöennusteen, johon Eläketurvakeskuskin viittaa ja joka kertoo, mikä on yli 65-vuotiaiden määrän kasvu Suomessa. Se on seuraava, nyt ihan tilastollisesti näkyy, että fakta on tämä, mitä on tapahtunut: 1995 Suomessa oli noin 700 000 yli 65-vuotiaasta ihmistä, silloin se oli 14 prosenttia kokonaisväestöstä. Tänä päivänä yli 65-vuotiaita on 1,2 miljoonaa, eli puolella miljoonalla on lisääntynyt yli 65-vuotiaiden määrä. Tästä eteenpäin vuonna 2070 — täällä kuultiin jo edustaja Tanukselta tämä luku — se on 1,7 miljoonaa. Eli tässä tapahtuu seuraavan 50 vuoden aikana yli 65-vuotiaissa puolen miljoonan väestömäärän kasvu, jonka me olemme juuri kokeneet omana elinaikanamme tässä viimeisen 25 vuoden aikana. Me olemme kestäneet tämän rajun muutoksen eli suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen hienosti. Rahastot ovat samanaikaisesti kasvaneet hienosti — osittain siinä mielessä hienosti, että nykyiset eläkkeensaajat todella köyhtyvät, siinä tilanteessa me olemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

Tämä tarpeeton pelottelu sillä, että huoltosuhteet heikkenevät, väestö ikääntyy, se on ikään kuin hurja kuorma suomalaiselle yhteiskunnalle, on järjetön. Tällä hetkellä yli 65-vuotiaista satatuhatta ihmistä on palkkatyössä, ja kun mennään vuoteen 2070, niin aivan varmasti ollaan siinä tilanteessa, että työllisyysaste yli 65-vuotiailla on täysin kokonaan toinen kuin tänä päivänä. Ei meidän pidä ruveta rakentamaan tällaisten ennusteiden varassa päätöksiä, jotka koskevat tämän päivän eläkkeensaajia. Meidän nykyisillä eläkkeensaajilla on oikeus ansaittuun tulotasoonsa, [Puhemies koputtaa] ja sen takia tämä puoliväli-indeksi olisi syytä ottaa käyttöön.

19.51 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron nostaakseni eläkeläisköyhyyden vielä erityisesti esiin, koska näen niin, että — kun Suomesta puhutaan hyvinvointivaltiona — me emme oikeastaan voi puhua Suomesta hyvinvointivaltiona, jos meillä on satojatuhansia eläkeläisiä köyhyysrajan alapuolella tai sen tuntumassa. Ja aivan niin kuin tuossa jo aiemmin tuli esille, köyhyysrajan alapuolella 65-vuotiaista on 7 prosenttia ja 85-vuotiaista jo 30 prosenttia, joten sen suhteen tietysti näitä takuueläkkeen ja kansaneläkkeiden nostoja myös tarvitaan, ja kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjeteissa ne ovat olleet ja ovat edelleen — niitä todella tarvitaan. Tietysti olemme kiitollisia, että hallitus on jossain määrin niitä tässä jo tehnyt, mutta lisääkin ja reilummin voisi. Samoin meillä on eläketulovähennyksiä vaihtoehtobudjetissa ja niin edelleen.

Mutta minkä takia tämä tilanne on tällainen? Yksi iso syy on todella vuonna 96 tehdyssä taitetussa indeksissä, koska silloin työeläkkeille jääneiden alkuperäinen työeläke on jäänyt ostovoimaltaan 22 vuodessa jälkeen suhteutettuna nykyiseen keskipalkkaan, ja sen ostovoima on enää 30 prosenttia. Jos tuota muutosta ei silloin olisi tehty eli taitettuun indeksiin ei olisi menty, vaan puoliväli-indeksillä olisi jatkettu, niin meillä olisi paremmat eläkkeet ja köyhyysrajan alapuolella ei olisi tällaista määrää eläkeläisiä kuin tänä päivänä on.

Monenlaisia toimenpiteitä tarvitaan, ja minä haluan myös kiittää kaikkien eläkeläisten puolesta tästä mielestäni hyvästä ja monipuolisesta keskustelusta, ja kiittää myös taitetun indeksin poistamiseen tähtäävien lakialoitteiden tekijöitä. Mutta toivoisin, että moniin toimenpiteisiin, joita tarvitaan meidän eläkeläisten toimeentulon ja hyvinvoinnin parantamiseksi, todella tartuttaisiin. Minä näen asian sillä tavalla, että se on ennen muuta asenne- ja tahtotilakysymys. Jos meillä löytyy riittävän voimakasta tahtoa ja yhteistyötä, niin meillä todella on mahdollisuuksia tehdä useammanlaisia toimenpiteitä, ja niitä on mahdollisuus tehdä varsin ripeässä tahdissa. Ja tehdä sellaisia toimenpiteitä, että todellakin meillä on mahdollisuus huolehtia näistä ikäihmisistä, jotka ovat pitkälti rakentaneet tämän maan hyvinvoinnin, laittaneet perustuksen sille ja tehneet tavattoman kovaa työtä, pitkiä työpäiviä, eivätkä ole peräänkuuluttaneet monia palveluja silloin vuosia ja vuosikymmeniä sitten. Näen kyllä, että se ei ole vain meidän etuoikeutemme, vaan on myös meidän velvollisuutemme ja kunnia-asiamme huolehtia näistä ikäihmisistä — meidän kunniakansalaisista, eläkeläisistä sillä tavoin, että heillä on arvokas vanhuus ja he voivat turvallisesti vanheta. Mutta kiitoksia [Puhemies koputtaa] kaikille hyvästä keskustelusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, jos puheenvuoronne on kolmen minuutin puheenvuoro paikalta, se ehditään pitää.

19.54 Kimmo Kiljunen sd: Minun puheenvuoroni on alle kolme minuuttia, lupaan sen. — Halusin vielä käyttää kiitospuheenvuoron tässä. Me tässä kiittelimme toinen toisiamme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2019 vp

hyvästä keskustelusta, ja minustakin tämä oli arvoisa keskustelu. Minä haluaisin nostaa yhden kansanedustajan täällä erityisesti esille, ja hän on Suomen Senioriliikkeen varapuheenjohtaja Sari Tanus. Minä Senioriliikkeen puheenjohtajana voin sanoa, että olemme paljon tehneet yhdessä tämän asian eteen töitä. Meitä on nyt jo hieno joukko kansanedustajia tässä yli puoluerajojen ajamassa tätä asiaa, ja toivon, että tämä asia onkin sellainen, että tämä ei ole puoluepoliittinen, vaan me kaikki tunnistamme tämän ongelman, mikä on olemassa. Meillä on olemassa voimavarat, ja eläkkeensaajia tarpeettomasti köyhdytetään tässä suhteessa, ja tämä asia on ratkaistavissa. Se on todellakin, kuten edustaja Tanus sanoi, poliittisen tahdon asia, ja politiikka on mahdollisen taitamista. On meidän yhteinen tehtävämme yli puoluerajojen hoitaa tämä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.